nesta
cychwyn tecach

Creu cychwyn tecach

Dadansoddiad o ddarpariaeth a photensial gofal plant yng Nghymru



Nesta ydyn ni. Nesta yw asiantaeth arloesedd y Deyrnas Unedig er lles cymdeithasol.

Rydym yn dylunio, yn profi ac yn addasu datrysiadau i broblemau mwyaf cymdeithas. Ein tair cenhadaeth yw rhoi dechrau teg i bob plentyn, helpu pobl i fyw bywydau iach, a chreu dyfodol cynaliadwy lle mae'r economi'n gweithio i bobl ac i'r blaned.

Ers dros 20 mlynedd, rydym wedi gweithio i gefnogi, annog ac ysbrydoliaeth arloesedd.

Rydym yn gweithio mewn tair rôl: fel partner arloesi sy'n gweithio gyda sefydliadau rheng flaen i ddylunio a phrofi datrysiadau newydd, fel adeiladwr menter sy'n cefnogi busnesau newydd a chyfnod cynnar, un fel lluniwr systemau gan greu'r amodau ar gyfer arloesi. Gan harneisio manwl gywirdeb gwyddoniaeth a chreadigedd dylunio, rydym yn gweithio'n ddiflino i newid miliynau o fywydau er gwell.

Dewch i wybod mwy yn nesta.org.uk

Os hoffech gael y cyhoeddiad hwn mewn fformat arall megis Braille neu brint bras, cysylltwch â ni yn: information@nesta.org.uk

Awduron
Ellie Bristow, Lizzie Ingram and Chloe Carrick

Cliciwch ar logo **Nesta** ar unrhyw dudalen i ddychwelyd i'r cynnwys

Cynnwys

Crynodeb gweithredol **3**

Ein canfyddiadau allweddol 4

Ein hargymhellion 5

Cyflwyniad **6**

Pam mae'r blynyddoedd cynnar mor bwysig? **8**

Beth wnaethom ni? **10**

Pam mae ansawdd gofal plant yn bwysig? Datblygiad gwahaniaethol yn ôl oedran a gwahaniaethau ansawdd: crynodeb o'r deunydd darllen **11**

Pwysigrwydd ansawdd gofal plant ar draws ystodau oedran 11

Y risgiau o ehangu cyflym 13

Darpariaeth gofal plant gyfredol yng Nghymru **16**

Argaeledd lleoedd ar hyn o bryd 16

Ansawdd y ddarpariaeth bresennol 17

Amrywiaeth graddau ar draws awdurdodau lleol 21

Argaeledd gofal plant a lefelau amddifadedd 24

Ehangu gofal plant: Rhagamcanion ar gyfer argaeledd ac ansawdd o dan y cynnig a ariennir yn gyffredinol **25**

Argaeledd lleoedd gofal plant ar draws senarios manteisio 26

Argaeledd lleoedd â gradd uchel ar draws senarios manteisio 31

Camau nesaf ac argymhellion **34**

Trefnu'r ehangu yn ôl ansawdd ac oedran 34

Argymhellion cefnogol 35

Atodiad **38**

Atodiad A: Methodoleg adolygu tystiolaeth 38

Atodiad B: dadansoddiadau disgrifiadol a meintiol o argaeledd gofal plant yng Nghymru ar hyn o bryd ac yn y dyfodol 39

Crynodeb gweithredol

Mae cynllun Llywodraeth Cymru i ehangu gofal plant a ariennir i 20 awr yr wythnos i blant rhwng naw mis a phedair oed yn gyfle arwyddocaol i wella canlyniadau i blant difreintiedig, lleddfu costau cartrefi, a chefnogi cyflogaeth rhieni. Mae Nesta wedi rhagweld faint o ofal plant sydd ar gael yng Nghymru ar hyn o bryd a sut y gallai'r argaeledd hwnnw newid o dan sawl senario ehangu, gan ddefnyddio dull modelu newydd. Rydym hefyd wedi adolygu tystiolaeth o'r Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol i ddeall sut y gallai ehangu gofal plant effeithio ar blant a theuluoedd yng Nghymru.

Mae ein tystiolaeth yn awgrymu bod llwyddiant ehangu gofal plant yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru flaenoriaethu cyflwyno darpariaeth o ansawdd uchel ar gyfer y garfan graidd 2-4 oed, cyn ehangu i oedrannau iau.

Ar hyn o bryd, mae gofal plant a ariennir yng Nghymru yn gweithredu trwy ddwy brif ffrwd a ddatblygwyd o dan Lywodraeth flaenorol Cymru, gyda chymhwysedd gwahanol.

- Mae Dechrau'n Deg (sydd i gael ei ail-frandio, fel y cyhoeddwyd yn ddiweddar) yn darparu 12.5 awr o ofal plant wedi'i ariannu yr wythnos dros 39 wythnos i blant dwy, tair a phedair oed mewn cymunedau difreintiedig. Addawodd Llywodraeth flaenorol Cymru ehangu hyn yn gynnig cyffredinol i bob plentyn dwy oed waeth beth fo'u cod post, ond nid yw'r ehangu hwn wedi'i gwblhau eto.
- Mae Cynnig Gofal Plant Cymru yn darparu hyd at 30 awr yr wythnos o addysg feithrin wedi'i gyfuno â gofal plant wedi'i ariannu am hyd at 48 wythnos y flwyddyn i rieni neu ofalwyr sydd ag incwm gros o dan £100,000, sydd wedi cofrestru mewn addysg uwch/bellach neu sy'n gweithio ac yn ennill o leiaf yr hyn sy'n cyfateb i 16 awr yr wythnos ar yr isafswm cyflog cenedlaethol neu'r cyflog byw.

Ein canfyddiadau allweddol

- Amcangyfrifir bod gan 65% o blant cymwys rhwng dwy a phedair oed fynediad at le gofal plant ar hyn o bryd, ac amcangyfrifir mai dim ond 34% sydd â mynediad at un sydd wedi'i raddio'n uchel yn ôl Arolygiaeth Gofal Cymru.

- Nid yw'r diffyg hwn wedi'i ledaenu'n gyfartal: ar draws awdurdodau lleol, mae argaeledd lleoedd cyffredinol yn amrywio o 96% i ddim ond 41% ymhlith plant sy'n gymwys ar gyfer y cynigion presennol. Ar gyfer argaeledd lleoedd â sgôr uchel, mae'r ystod hon yn 54% i 24% (a gall fod mor isel â 0% ar lefel Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is (LSOA)). Dim ond pum awdurdod lleol sy'n cyfrif am oddeutu 50% o'r galw posibl heb ei ddiwallu.

- Fe wnaethon ni fodelu sut y gallai argaeledd presennol ddiwallu'r galw yn y dyfodol o dan bedwar senario manteisio gwahanol: galw cyfredol, cynnydd o 10%, y nifer sy'n manteisio ar Dechrau'n Deg ar hyn o bryd a faint sy'n manteisio'n gyffredinol.

- Mae ymestyn cymhwysedd a ariennir yn gyffredinol i blant dwy i bedair oed yn lleihau'r diffyg lleoedd presennol ychydig ar draws y rhan fwyaf o senarios trwy gael gwared ar ffiniau cod post presennol Dechrau'n Deg. Mae datgloi'r capasiti hwn, nad oedd yn cael ei ddefnyddio'n llawn o'r blaen, yn lleihau'r diffyg cenedlaethol o 26,300 o leoedd heddiw i lawr i 23,700 gyda chyfradd manteisio o 86% (lefel Dechrau'n Deg ar hyn o bryd). Mae patrwm tebyg yn dod i'r amlwg ar gyfer lleoedd sydd wedi'u graddio'n uchel, gan ddangos bod darpariaeth gyffredinol yn gwella effeithlonrwydd systemig ar gyfer capasiti cyffredinol a gofal o ansawdd uchel.

- Fodd bynnag, mae ymestyn y polisi i blant un oed yn debygol o leihau argaeledd unrhyw le gofal plant a lleoedd â sgôr uchel o'i gymharu â'r argaeledd presennol. Gyda chyfradd manteisio wedi'i modelu o 86%, mae argaeledd lleoedd a lleoedd â sgôr uchel yn benodol yn gostwng i 57% a 31%, yn y drefn honno (o'u cymharu â 65% a 34% heddiw).

- Gan edrych y tu hwnt i'r modelu, mae'r dystiolaeth ddatblygiadol ar gyfer plant dan 2 oed yn gymhleth, ond yn fras mae'n tynnu sylw at bwysigrwydd

cysondeb, bod yn ymatebol ac ansawdd gofal ar gyfer datblygiad. Mae hyn yn hanfodol gan fod tystiolaeth ryngwladol yn dangos y gall ehangu cynigion gofal plant yn rhy gyflym beryglu ansawdd, gydag effeithiau parhaol ar ganlyniadau plant.

Ein hargymhellion

- Ein hargymhelliad canolog yw trefnu'r ehangu yn ôl oedran a blaenoriaethu ansawdd. Dylai Llywodraeth Cymru flaenoriaethu ehangu darpariaeth o ansawdd uchel i bob plentyn dwy i bedair oed a gwrthsefyll cyflwyno'r ddarpariaeth ar garlam i blant o dan ddwy oed nes bod trothwyon clir o ran ansawdd a chapasiti yn cael eu bodloni.
- Cau mannau dall data wrth fonitro ansawdd, gan gynnwys gwerthuso'r 26% o leoliadau sydd heb eu graddio ar hyn o bryd ac archwilio dulliau ysgafnach i asesu ansawdd rheng flaen yn barhaus, yn hytrach na dibynnu'n llwyr ar arolygiadau ffurfiol anaml.
- Targedu buddsoddiad cyfalaf ar lefel yr awdurdod lleol a'r gymdogaeth. Dylid pwysoli buddsoddiad yn ôl amddifadedd a dwysedd poblogaeth o fewn awdurdodau wedi'u targedu, nid ei ddyrannu yn ôl cyfansymiau ledled yr awdurdodau yn unig, a'i gyfeirio i ddarparu amgylcheddau ysgogol o ansawdd da i bob oed.
- Buddsoddi yn y gweithlu ac arweinyddiaeth, gan dargedu'n benodol gefnogaeth i arweinyddiaeth a rheolaeth, trothwyon cymwysterau uwch ar gyfer arweinwyr ystafelloedd babanod a buddsoddiad gwirioneddol yng nghyflog, ymreolaeth a statws proffesiynol y gweithlu presennol.
- Cryfhau'r sector gwarchodwyr plant fel blaenoriaeth benodol, o ystyried ei addasrwydd posibl ar gyfer plant iau ac ardaloedd mwy gwledig, yn ogystal â'r dirywiad mewn lleoliadau dan arweiniad gwarchodwyr plant a welir flwyddyn ar ôl blwyddyn yng Nghymru.

Cyflwyniad

Mae blynyddoedd cynnar bywyd plentyn yn gosod sylfeini hanfodol ar gyfer twf corfforol, emosiynol a chymdeithasol, ond mae plant sy'n profi tlodi yn llawer mwy tebygol o golli allan ar yr adnoddau a'r profiadau sydd eu hangen ar gyfer datblygiad iach. Mae'r anghydraddoldeb hwn yn lleihau eu siawns hirdymor o fyw bywydau hir, boddhaus a hapus.

Fodd bynnag, nid oes rhaid i gefndir plentyn bennu ei ddyfodol. Yn ogystal â lleihau tlodi plant, mae ffactorau amddiffynnol y gellir eu cryfhau y tu mewn a'r tu allan i'r teulu – yn enwedig drwy fynediad at leoliadau gofal plant cynnar o ansawdd uchel – rhoi cyfle i bob plentyn ffynnu.

Mae cynllun Llywodraeth Cymru i ehangu gofal plant a ariennir i 20 awr yr wythnos i blant rhwng naw mis a phedair oed yn cynnig cyfle sylweddol i weithredu ar hyn: gan roi dechrau gwell mewn bywyd i blant difreintiedig, gostwng biliau aelwydydd, a helpu rhieni i ddychwelyd i'r gwaith. Ond er mwyn sicrhau bod buddsoddi mewn gofal plant cynnar yng Nghymru yn arwain at fwy o blant o gefndiroedd difreintiedig yn cyflawni eu potensial yn llawn, bydd angen i Lywodraeth Cymru sicrhau bod ansawdd yn mynd law yn llaw â chyflymder a graddfa'r ehangu.

Mae'r adroddiad hwn yn dangos pam mae sicrhau bod ehangu gofal plant yn iawn ar gyfer babanod, plant a theuluoedd yng Nghymru mor bwysig. Yn y ddogfen hon, rydym yn:

- syntheseiddio tystiolaeth o'r Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol i archwilio'r anghenion datblygiadol penodol ar draws gwahanol garfannau oedran
- dadansoddi gwaelodlin bresennol y ddarpariaeth gofal plant yng Nghymru i ddeall goblygiadau'r capasiti presennol ar yr ehangu gofal plant arfaethedig
- cyflwyno rhagamcanion wedi'u modelu ar draws pedwar senario manteisio gwahanol, er mwyn deall argaeledd unrhyw fath o le ac argaeledd lleoedd â sgôr uchel yn benodol

Mae Nesta yn cyflwyno'r mewnwelediadau hyn er mwyn cefnogi Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, a phartneriaid yn y sector wrth ystyried sut i adeiladu system gofal plant deg a chynaliadwy sy'n seiliedig ar wyddor datblygiad a sefydlogrwydd gweithredol.

Pam mae'r blynyddoedd cynnar mor bwysig?

Mae pum mlynedd gyntaf bywyd yn sefydlu'r sylfeini niwrolegol, corfforol a chymdeithasol-emosiynol sylfaenol ar gyfer lles gydol oes. Fodd bynnag, mae plant sy'n tyfu i fyny mewn tlodi yn fwy tebygol o golli'r adnoddau a'r profiadau sydd eu hangen ar gyfer datblygiad iach. Ar hyn o bryd, mae 40% o blant dan bump oed yng Nghymru yn byw mewn tlodi incwm cymharol – y gyfradd uchaf ymhlith holl genhedloedd y Deyrnas Unedig (JRF, 2025).

Er bod gwariant cyhoeddus yn aml yn canolbwyntio ar ymyriadau oedran ysgol, mae tystiolaeth niwroddatblygiadol yn dangos bod 90% o dwf ymennydd oedolion yn digwydd cyn chwech oed (Brown a Jernigan, 2013). At hynny, dengys ymchwil James Heckman, enillydd Gwobr Noebl, bod rhaglen addysg gynnar yn yr Unol Daleithiau wedi creu buddion o 7-10% y flwyddyn, trwy ganlyniadau gwell a llai o angen am addysg arbennig, gofal iechyd a gwasanaethau cyfiawnder troseddol. Mae diweddariadau i'r ymchwil yn dangos bod pob $1 a fuddsoddir yn cynhyrchu tua $13.50 mewn buddion hirdymor dros 60 mlynedd.

Mae data cyrhaeddiad cenedlaethol yn profi bod anghydraddoldebau addysgol yng Nghymru yn gwreiddio ymhell cyn i blant gamu i mewn i ystafell ddosbarth. Yn ôl data asesiadau personol Cymru, mae'r bwlch cyrhaeddiad economaidd-gymdeithasol rhwng disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (FSM) a'u cyfoedion nad ydynt yn gymwys i gael FSM erbyn Blwyddyn 6 yn cyrraedd:

- 23 mis mewn rhifedd gweithdrefnol
- 26 mis mewn darllen Saesneg
- 28 mis mewn rhifedd rhesymu
- 31 mis mewn darllen Cymraeg

Mae'r anghydraddoldeb hwn yn ehangu ymhellach i 30–45 mis yn yr ysgol uwchradd. Ni all ymyriadau yn yr ysgol ar eu pen eu hunain wneud yn iawn am y gwahaniaeth datblygiadol dwy i dair blynedd sy'n tarddu yn ystod plentyndod cynnar. Gallai cynllun Llywodraeth Cymru sydd ar ddod, Llythrennedd a Rhifedd Sylfaenol i blant 0-16 oed gynnig cyfrwng allweddol i fynd i'r afael â'r heriau hyn, ond er mwyn cyflawni uchelgeisiau cyrhaeddiad cenedlaethol, rhaid i bolisi ymyrryd yn ystod y cyfnod sylfaenol 0-i-5 oed i atal y bylchau hyn rhag gwreiddio.

Beth wnaethom ni?

Mae'r adroddiad hwn yn tynnu ar dri llinyn gwaith cysylltiedig: arolwg o dystiolaeth yn y Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol, dadansoddiad disgrifiadol o'r ddarpariaeth gofal plant bresennol yng Nghymru, a rhagamcan wedi'i fodelu o sut y gallai mynediad ac ansawdd newid o dan wahanol senarios ehangu.

Ar gyfer yr arolwg tystiolaeth, fe wnaethom syntheseiddio dogfennau am y rhwystrau sy'n wynebu teuluoedd incwm isel wrth gael mynediad at ofal plant, effeithiau datblygiadol fesul grŵp oedran, ac effeithiau darpariaeth gyffredinol ar y farchnad lafur, gan dynnu ar dystiolaeth o Gymru, Lloegr a'r Alban, a systemau rhyngwladol cymharol gan gynnwys Quebec yng Nghanada, gwledydd Nordig, Estonia a'r Eidal. Mae'r cwmpas llawn a'r cwestiynau ymchwil wedi'u nodi yn yr Atodiad.

Ar gyfer y dadansoddiad disgrifiadol, fe wnaethom ddefnyddio data gan Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) i fapio nifer, math, lleoliad, a sgôr ansawdd lleoliadau gofal plant ledled Cymru. Ar gyfer y dadansoddiadau modelu, fe wnaethom ddefnyddio data AGC, y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru a data Plant mewn teuluoedd incwm isel (CiLIF) i fapio argaeledd presennol gofal plant a'i ansawdd gan ddefnyddio efelychiad Monte Carlo. Yna fe wnaethom fodelu mynediad posibl yn y dyfodol at leoedd gofal plant o dan bedwar senario manteisio. Gwnaethom ddiffinio 'argaeledd' fel cyfran y plant sydd â lle gofal plant y gellir ei gyrraedd o fewn 25 munud ar gludiant cyhoeddus, 15 munud o gerdded, neu 15 munud o yrru, gan ddilyn methodoleg Estyn ac arweiniad Dechrau'n Deg.

Oherwydd cyfyngiadau data, mae ein modelu wedi'i gyfyngu i blant 1-4 oed ac mae'n eithrio plant 9 i 11 mis oed a fyddai'n gymwys yn y pen draw o dan yr ehangu llawn arfaethedig. Mae'r boblogaeth 1-4 a ddefnyddir hefyd yn cynnwys rhai plant a fydd eisoes wedi dechrau yn y dosbarth derbyn. Gall y ddau fater hyn wrthbwyso ei gilydd yn rhannol.

Mae ffynonellau data llawn, methodoleg modelu, a chyfyngiadau wedi'u nodi yn yr Atodiad.

Pam mae ansawdd gofal plant yn bwysig? Datblygiad gwahaniaethol yn ôl oedran a gwahaniaethau ansawdd: crynodeb o'r deunydd darllen

Mae gofal plant wedi'i ariannu yn llawer mwy na pholisi addysg gynnar: mae'n rhaff achub gymdeithasol ac economaidd hanfodol i deuluoedd. Gall darpariaeth hygyrch a fforddiadwy chwarae rôl drawsnewidiol wrth alluogi rhieni a gofalwyr – yn enwedig mamau – i ddychwelyd i'r gwaith, derbyn hyfforddiant, a chyflawni sefydlogrwydd ariannol hirdymor. Yng nghyd-destun argyfwng costau byw parhaus, mae lleihau treuliau gofal plant aelwydydd yn darparu rhyddhad hanfodol ar unwaith i gyllidebau teuluoedd. Mae rhieni a gofalwyr yn haeddu cael gwneud y dewisiadau gofal plant sy'n iawn iddyn nhw gyda hyder llwyr, gan wybod, waeth beth fo oedran neu god post eu plentyn, fod pob lleoliad yn darparu amgylchedd diogel, meithringar ac o ansawdd uchel.

Mae'r drafodaeth o'r risgiau datblygiadol a gyflwynir isod yn tynnu sylw at risgiau gwirioneddol, ond risgiau y gellir eu rheoli gyda'r dyluniad polisi cywir. Mae gwneud hyn yn iawn yn gyfle hollbwysig i adeiladu system lle mae gan bob teulu fynediad at ofal plant sy'n cefnogi twf eu plentyn yn weithredol – ac mae'r canlyniad cadarnhaol hwnnw'n dibynnu ar Lywodraeth Cymru yn trin y risgiau hyn yr un mor ddifrifol ag y mae'n trin cyflawni'r ehangu ar raddfa ac yn gyflym.

Pwysigrwydd ansawdd gofal plant ar draws ystodau oedran

Mae corff sylweddol o ymchwil ryngwladol ac o'r Deyrnas Unedig yn dangos bod gofal plant ac addysg cynnar o ansawdd uchel yn darparu buddion tymor byr a hirdymor dwys i blant, yn enwedig y rhai o gefndiroedd difreintiedig. Fodd bynnag, fel y trafodwyd isod, mae gwyddor datblygiad yn dangos bod anghenion baban dan ddwy oed yn sylfaenol wahanol i anghenion plentyn bach tair oed. Gall cymhwyso modelau gofal plant a gynlluniwyd ar gyfer plant hŷn i fabanod fod yn anaddas o ran datblygiad neu hyd yn oed yn wrthgynhyrchiol.

I blant cyn-ysgol tair a phedair oed, mae'r dystiolaeth sy'n cefnogi addysg gynnar o ansawdd uchel yn glir ac yn gyson. Mae ymchwil hydredol y Deyrnas Unedig, megis Addysg Cyn-ysgol, Cynradd ac Uwchradd Effeithiol, yn cadarnhau bod gofal o ansawdd uchel yn darparu manteision gwybyddol a chymdeithasol-emosiynol parhaol. Mae'r enillion hyn yn arbennig o amlwg i blant o gartrefi incwm isel, sy'n elwa'n sylweddol o ysgogiad datblygiadol strwythuredig a throchi iaith. I'w nodi, mae tystiolaeth yn dangos bod lleoliadau meithrin a gynhelir ac a ariennir gan y wladwriaeth yn aml yn cynnig buddion gwybyddol penodol o'u cymharu â lleoliadau preifat, gwirfoddol ac annibynnol (PVI) oherwydd lefelau cymwysterau staff cyfartalog uwch.

Ar gyfer plant bach dwy i dair oed, dangosodd arolwg systematig a meta-ddadansoddiad Ewropeaidd 2023 fod dechrau gofal plant/addysg gynnar ffurfiol yn arwain at welliannau gwybyddol ac ieithyddol sylweddol i blant difreintiedig o'u cymharu â chyfoedion sy'n derbyn gofal gartref yn unig. Fodd bynnag, mae'r dystiolaeth hefyd yn datgelu bod y buddion datblygiadol hyn yn diflannu'n llwyr mewn lleoliadau o ansawdd isel. Mae amgylcheddau o ansawdd isel, a nodweddir gan staff heb gymwysterau digonol a throsiant uchel, yn methu â darparu'r cyfoethogiad gwybyddol sydd ei angen i gefnogi dysgu yn yr oed hwn.

Ar gyfer babanod dan ddwy oed, mae'r dystiolaeth niwroddatblygiadol yn gymysg ac yn amrywiol, ond mae'n dangos yn glir bod iechyd plant dan 2 oed yn dibynnu ar ryngweithio sefydlog, straen isel, ac ymatebol iawn. Yna mae tystiolaeth yn tynnu sylw at effaith drothwy ar gyfer effaith addysg gynnar ar ddeilliannau plant: mae defnydd cymedrol yn ymddangos yn ddiogel ar y cyfan neu hyd yn oed yn fuddiol, gydag oriau hir iawn yn gallu bod yn beryglus, ac mae rhai astudiaethau'n codi pryderon ynghylch gofal grŵp ar raddfa fawr ar gyfer y grŵp oedran hwn cyn i system aeddfedu'n strwythurol.

- Canfu astudiaeth yn Lloegr o Addysg a Datblygiad Cynnar (SEED) bod dechrau gofal ffurfiol yn ddwy oed neu cyn hynny o fudd i blant—yn enwedig y rhai o gefndiroedd difreintiedig—ar yr amod bod presenoldeb yn parhau i fod o dan 20 awr yr wythnos. Roedd gweithio mwy na 20 awr yr wythnos yn gysylltiedig â risgiau posibl ar gyfer datblygiad cymdeithasol-emosiynol. Yn hollbwysig, er bod ymchwil gynharach yn cysylltu gofal grŵp helaeth o dan ddwy oed â mwy o ymddygiad gwrthgymdeithasol, mae ymchwilwyr bellach

yn cydnabod bod y risg hon yn cael ei gyrru gan ansawdd isel y lleoliad yn hytrach na gofal grŵp ei hun.

- Canfu Astudiaeth EPPE (Lloegr) bod gofal grŵp helaeth cyn dwy oed - yn fwy na 2,000 awr, neu bresenoldeb llawn amser yn fras - yn cynhyrchu canlyniadau ymddygiadol gwahanol, ar y cyd erbyn pump oed. Wedi'u gwerthuso ar raddfeydd datblygiadol ar wahân, roedd y plant hyn yn arddangos lefelau uwch o ymddygiad pro-gymdeithasol (fel rhannu, helpu, empathi a chydweithredu) ochr yn ochr â risg ychydig yn uwch o ymddygiad gwrthgymdeithasol (megis ymddygiad ymosodol a tharfu).
- Gwnaeth Fort et al. 2020 (Yr Eidal) gysylltu pob mis ychwanegol a dreuliwyd mewn gofal dydd grŵp ffurfiol rhwng sero a dwy oed â gostyngiadau bach mewn IQ yn ddiweddarach yn ystod plentyndod, ond nodwyd yr effaith hon yn benodol ar gyfer merched ac roedd yn fwy ac yn fwy arwyddocaol mewn teuluoedd cyfoethog.

Y risgiau o ehangu cyflym

Mae profiad hanesyddol Quebec, Canada, yn rhybudd cymhellol i lunwyr polisi. Ym 1997, cyflwynodd Quebec bolisi gofal plant cyffredinol (a oedd ar agor yn y pen draw i bob oedran hyd at oedran sero) gan gynyddu'r ddarpariaeth yn gyflym ar draws y dalaith. Fodd bynnag, roedd cyflymder y cyflwyno yn fwy na nifer yr addysgwyr cymwys (Kottlenberg a Lehrer, 2017). Datgelodd gwerthusiadau hirdymor fod plant a oedd yn rhan o'r ehangu cyflym o ansawdd is hwn wedi profi cyfraddau uwch o anawsterau emosiynol, mwy o broblemau ymddygiad, a chanlyniadau iechyd gwaeth yn parhau pan yn oedolion (Baker et al., 2008; Baker et al., 2019). Mae Quebec yn dangos bod ehangu gofal plant yn llwyddo i ysgogi cyfranogiad y gweithlu, ond y gall blaenoriaethu ehangu cyflym dros ansawdd gwarantedig beryglu datblygiad plant.

Yn hytrach na gweld y canfyddiadau hyn fel rhwystr i ehangu, dylai llunwyr polisi eu gweld fel risgiau y gellir eu lliniaru drwy ddylunio polisïau rhagweithiol. Gall Llywodraeth Cymru liniaru'r risgiau hyn yn uniongyrchol drwy ymgorffori datrysiadau strwythurol wedi'u targedu yn y rhaglen gyflwyno gyffredinol. Mae mesurau allweddol yn cynnwys cynnal cymhareb isel o staff i blant mewn ystafelloedd

babanod; llunio gweithlu cymwys dros ben a gaiff ei werthfawrogi'n gyffredinol, ond yn benodol o fewn ystafelloedd babanod, gan ehangu cefnogaeth i'r sector gwarchod plant yn y cartref a chynnal cyfathrebu clir a thryloyw â theuluoedd. Mae gwarchodwyr plant yn gweithredu mewn amgylcheddau cartref ar raddfa fach, gyda chymhareb isel, ac yn cynnig gofalwr cyfarwydd sengl. Felly, efallai eu bod mewn gwell sefyllfa i ddarparu'r lleoliadau ymlyniad meithringar, straen isel a sefydlog y mae eu hangen ar fabanod, ac maent yn arbennig o addas ar gyfer anghenion plant iau am berthnasoedd sefydlog ac ymatebol.

Drwy ymgorffori'r mesurau diogelwch ansawdd hyn yn sylfaen yr ehangu, gall Cymru ddarparu system sy'n grymuso rhieni a gofalwyr sy'n gweithio ar yr un pryd, ac yn rhoi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd i bob plentyn.

Diffinio gofal plant o ansawdd uchel yng Nghymru

Er mwyn sicrhau bod rhaglen ehangu gofal plant Cymru o fudd i blant, mae angen diffiniadau clir, cenedlaethol a rennir ar gyfer gofal plant o ansawdd uchel sydd wedi'u teilwra'n benodol i bob grŵp oedran. Tybiaeth gyffredin yw bod Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) eisoes yn cyflawni'r rôl hon. Fodd bynnag, mae AGC yn gweithredu fel arolygiaeth reoleiddiol, gan sicrhau bod lleoliadau'n cydymffurfio â'r Gofynion Cenedlaethol Gofynnol ar gyfer hanfodion diogelwch, diogelu, a gofal sylfaenol. Yr hyn *nad* yw AGC yn ei wneud yw diffinio, mesur, neu archwilio arfer datblygiadol neu ragoriaeth addysgeg sy'n gwahaniaethu yn ôl oedran. Gan fod hanfodion diogelwch rheoleiddiol yn hollol wahanol i ofal datblygiadol o ansawdd uchel, mae sefydlu'r meincnodau penodol hyn yn parhau i fod yn hanfodol er mwyn rhoi hyder i rieni a gofalwyr a dal y llywodraeth a darparwyr yn atebol i safonau clir.

Mae cyflawni'r safon hon yn gofyn am ddeall bod ansawdd lleoliad yn cynnwys dau ddimensiwn gwahanol ond rhyngddibynnol iawn: ansawdd strwythurol ac ansawdd prosesau.

- Mae ansawdd strwythurol yn cyfeirio at y mewnbynnau pendant, y gellir eu rheoli gan bolisi o fewn lleoliad blynyddoedd cynnar, gan gynnwys lefelau cymwysterau staff, hyfforddiant arbenigol, cymhareb staff-i-blant, a chyfraddau cadw gweithlu.

- Mae ansawdd prosesau yn cynnwys profiad uniongyrchol, byw'r plentyn, gan gwmpasu cynhesrwydd, cysondeb emosiynol ac ymatebolrwydd eu rhyngweithiadau gydag addysgwyr, yn ogystal â'u lles emosiynol cyffredinol.

Mae elfennau strwythurol yn gwasanaethu fel y galluogwyr hanfodol ar gyfer ansawdd prosesau. Mae addysgwyr cymwys iawn sy'n gweithio o fewn cymhareb staff-i-blant isel yn fwy tebygol o feddu ar y gallu addysgeg a'r ddealltwriaeth emosiynol sydd eu hangen i gyflawni cyd-reoleiddio cynaliadwy a meithringar. Er taw ansawdd y broses yw'r rhagfynegydd cryfaf yn y pen draw o ganlyniadau cadarnhaol i blant, ni all fodoli heb y sylfeini strwythurol cryf hyn.

Ar hyn o bryd, nid oes gan Gymru ddiffiniad sectoraidd cyffredin o ansawdd na fframwaith arolygu a gynlluniwyd i fesur y dimensiynau deuol hyn yn effeithiol. Mae sgoriau arolygu presennol AGC yn gwerthuso cydymffurfiaeth reoleiddiol yn hytrach nag ansawdd prosesau sy'n gwahaniaethu yn ôl oedran ar y rheng flaen. Mae gwaethygu'r bwlch hwn yn rhoi straen difrifol ar sylfeini strwythurol ar draws sector y blynyddoedd cynnar yng Nghymru, wedi'i ysgogi gan gyflog isel, trosiant staff uchel, a gweithlu gwarchodwyr plant sy'n gyson leihau. Heb sefydlu metrigau clir a chefnogaeth ar gyfer ansawdd strwythurol a phrosesau, mae ehangu cenedlaethol cyflym yn peryglu creu lleoedd gofal plant ffisegol sydd heb y sefydlogrwydd a'r safonau sydd eu hangen i gefnogi datblygiad plant a lleihau anfantais rhyng-genhedlaethol.

Darpariaeth gofal plant gyfredol yng Nghymru

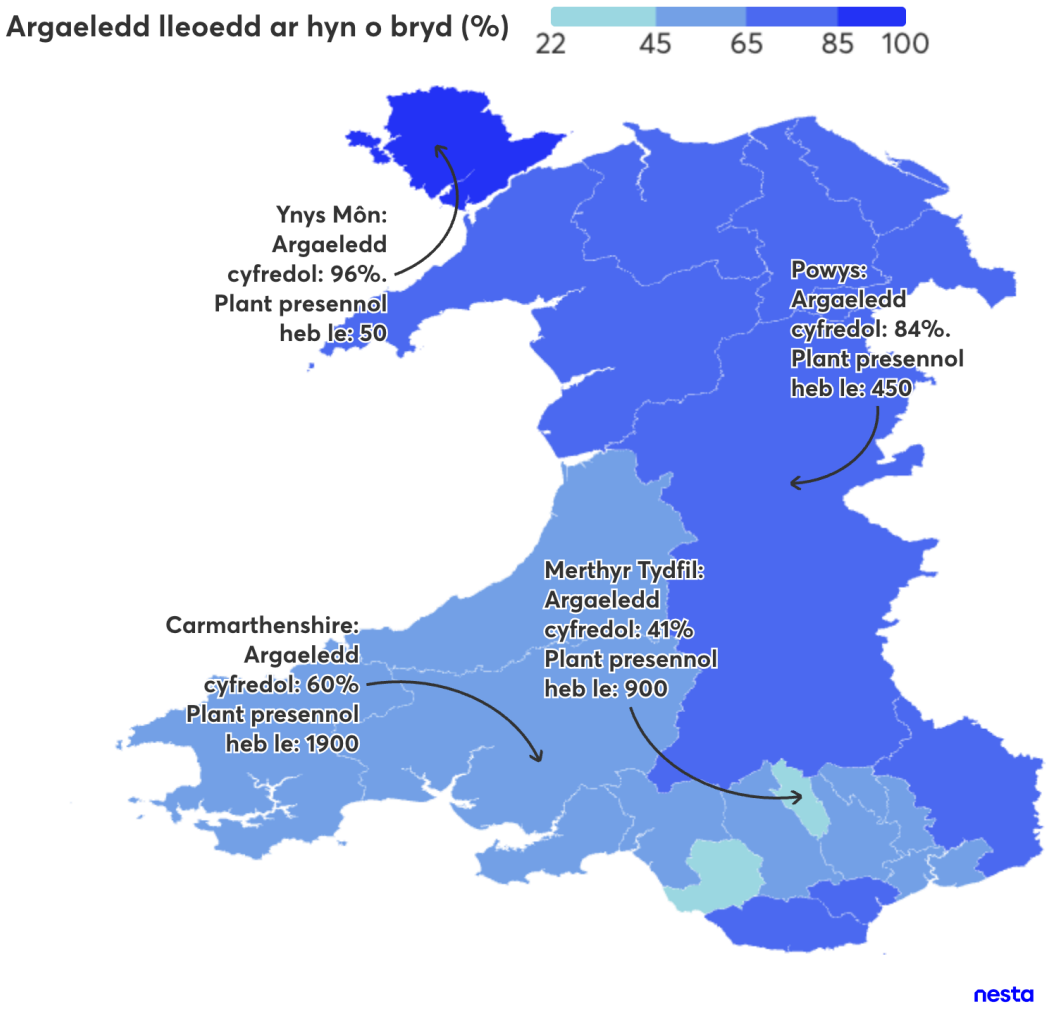
Yn yr adran hon o'r adroddiad, rydym yn cyflwyno ein canfyddiadau sy'n mapio argaeledd presennol gofal plant a'i ansawdd yng Nghymru. Cyn archwilio'r canfyddiadau hyn, mae'n hanfodol pwysleisio, er bod data meintiol yn darparu lens dadansoddol hanfodol, na all gyflwyno realiti cyfan, manwl darpariaeth blynyddoedd cynnar rheng flaen. Nid yw'r canfyddiadau a nodir isod wedi'u bwriadu i feirniadu na beio lleoliadau gofal plant gweithgar, ymarferwyr ymroddedig, na thimau cyflwyno awdurdodau lleol sy'n gweithredu o dan gyfyngiadau strwythurol difrifol. Yn hytrach, mae'r mapio hwn yn ceisio sefydlu trosolwg gwrthrychol, a rennir o'r llinell sylfaen gyfredol yng Nghymru heddiw – gan nodi patrymau systemig ac anghydraddoldebau rhanbarthol fel y gellir targedu polisi, cyllid seilwaith a chymorth sector yn y dyfodol lle mae eu hangen fwyaf.

Argaeledd lleoedd ar hyn o bryd

Mae modelu Nesta yn datgelu diffyg critigol yn y gofal plant sydd ar gael ar hyn o bryd ledled Cymru, gan mai dim ond i 65% o'r plant cymwys (h.y., plant sy'n bodloni meini prawf presennol Dechrau'n Deg neu Gynnig Gofal Plant Cymru) y mae lleoedd ar gael. Mae'r diffyg capasiti hwn yn gadael tua 26,300 o blant cymwys heb le gofal plant ar gael yn y system bresennol.

Mae'r bwlch yn y ddarpariaeth bresennol yn cael ei ddylanwadu'n fawr gan leoliad, yn amrywio o ddarpariaeth bron yn llwyr i brinder difrifol. Er enghraifft, mae lleoedd gofal plant ar gael i 96% o'r boblogaeth gymwys yn Ynys Môn, ond dim ond 41% o'r boblogaeth gymwys ym Merthyr Tudful. Mae Ffigwr 1 isod yn dangos amrywiad sylweddol yn y lleoedd gofal plant sydd ar gael ar draws awdurdodau lleol Cymru.

Ffigwr 1: Map yn dangos argaeledd lleoedd i blant sy'n gymwys ar hyn o bryd ar gyfer Dechrau'n Deg a Chynnig Gofal Plant Cymru, fesul awdurdod lleol



Mae'r canfyddiadau llinell sylfaen hyn yn datgelu nad yw Llywodraeth Cymru o bosibl yn lansio ei rhaglen ehangu o sylfaen sefydlog, hyd yn oed mewn ardaloedd lle mae argaeledd lleoedd cyffredinol yn uchel.

Ansawdd y ddarpariaeth bresennol

Fel y trafodwyd uchod, mae manteision datblygiadol chwarae, dysgu a gofal plentyndod cynnar yn ddibynnol iawn ar ansawdd y lleoliad. Ar hyn o bryd mae gan Gymru tua 2,700 o leoliadau gofal plant, sy'n cynnwys tua 62% o ganolfannau gofal dydd a 38% o warchodwyr plant. Er bod gwarchodwyr plant yn cyfrif am dros

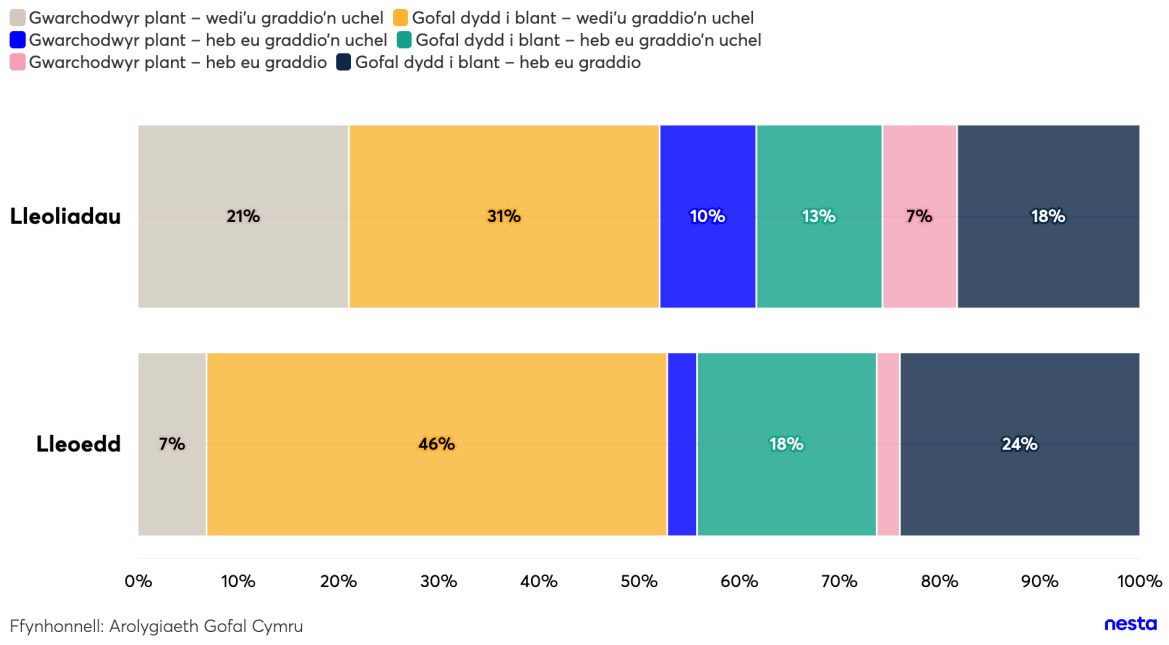
draean y lleoliadau, dim ond 12% o leoedd gofal plant Cymru maen nhw'n eu darparu, sy'n adlewyrchu eu maint llawer llai. Mae AGC yn graddio'r darparwyr hyn (o gwael i ragorol) ar draws pedwar maes craidd:

- Lles
- Gofal a datblygiad
- Arweinyddiaeth a rheolaeth
- Yr Amgylchedd

Gan nad oes diffiniad cyffredinol o ofal plant 'o ansawdd uchel' yn bodoli, mae angen i ni fabwysiadu diffiniad dirprwyol sy'n seiliedig ar ddata go iawn. Felly, mae Nesta wedi mabwysiadu'r meini prawf canlynol ar gyfer y dadansoddiad hwn: Ystyrir bod lleoliad wedi'i 'sgorio'n uchel' os yw'n sgorio'n 'dda' neu'n 'rhagorol' ar draws pedwar parth AGC.

Gan ddefnyddio'r metrig hwn, mae ein modelu'n datgelu bod 52% o leoliadau yng Nghymru yn bodloni'r safon hon ar hyn o bryd.

Ffigwr 2: Cyfran y lleoliadau a'r lleoedd gofal dydd a gwarchodwyr plant yng Nghymru, yn ôl graddau Arolygiaeth Gofal Cymru

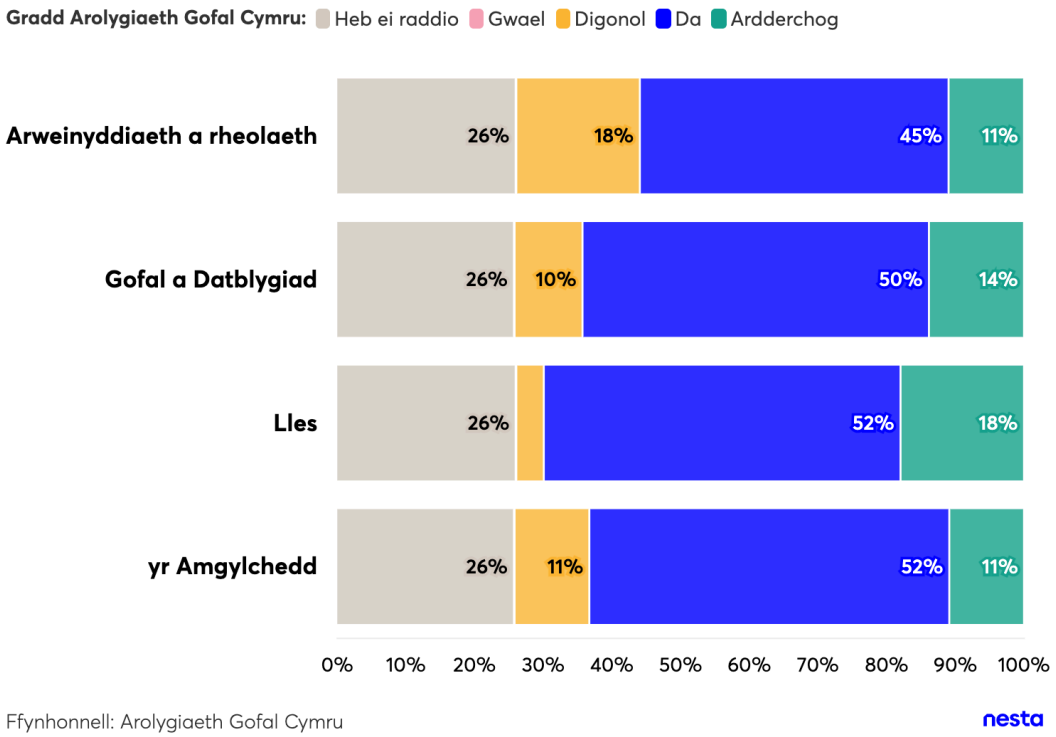


Yn y system bresennol, allan o gyfanswm o 73,530 o leoedd sydd ar gael yng Nghymru, mae tua 47% (34,720 o leoedd) wedi'u dosbarthu fel rhai nad ydynt wedi'u graddio'n uchel – ffigur sy'n cynnwys lleoliadau â gradd is a lleoliadau heb radd o gwbl. Mae'r patrwm yn debyg ar draws mathau o ddarparwyr: nid yw bron i 45% o leoedd gwarchodwyr plant wedi'u graddio'n uchel.

Ar hyn o bryd, nid oes gradd gan 26% o'r holl leoliadau gofal plant yng Nghymru. Gallai hyn fod yn bennaf oherwydd mai dim ond yn ystod arolygiadau llawn, cynhwysfawr y mae AGC yn dyfarnu graddau, sydd fel arfer yn digwydd chwe mis ar ôl i'r gwasanaeth ddechrau gweithredu. Mae ehangu gofal plant y llywodraeth flaenorol yn debygol o olygu bod llawer o leoliadau yn dod o dan y categori 'newydd' hwn. Fodd bynnag, roedd yn anodd egluro'r rhesymeg hon yn llwyr. Serch hynny, hyd yn oed lle mae gradd yn bodoli, mae'n asesiad ar adeg benodol o gydymffurfiaeth reoleiddiol yn hytrach na mesur parhaus o ansawdd prosesau o ddydd i ddydd, yr ydym yn gwybod sy'n ffactor hanfodol sy'n dylanwadu ar ganlyniadau plant. Mae'r ddau fwlch yn gadael llunwyr polisi gyda mannau dall o ran data hollbwysig a heb y darlun cyflawn, cyfredol o ansawdd sydd ei angen cyn yr ehangiad gofal plant cenedlaethol mawr nesaf.

Ar draws pob lleoliad gofal plant yng Nghymru, nid yw bron 10% (259 o ddarparwyr) yn cyflawni statws 'gradd uchel' oherwydd un maes sy'n tanberfformio. Arweinyddiaeth a rheolaeth yw'r unig rwystr i 188 o'r lleoliadau hyn, sy'n gyfrifol am 73% o'r holl israddio unigol.

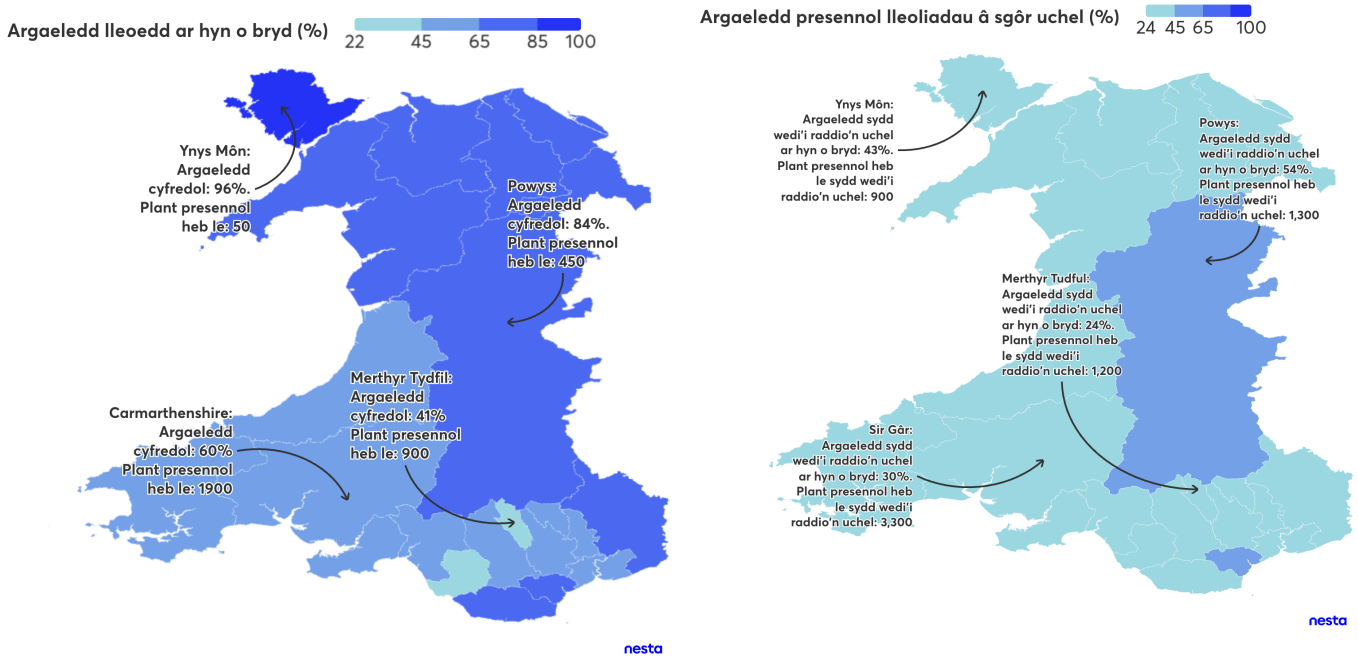
Ffigwr 3: Cyfran y lleoliadau heb eu graddio neu sy'n derbyn graddau gwael, digonol, da neu ragorol ar draws y pedwar parth yn fframwaith Arolygiaeth Gofal Cymru



Mae rheolaeth ac arweinyddiaeth effeithiol yn hanfodol i ofal plant rheng flaen. Gall llywodraethu gwan danseilio cadw staff, goruchwylio, a sefydlogrwydd emosiynol addysgwyr – yr union alluogwyr strwythurol sydd eu hangen ar gyfer rhyngweithiadau cynnes ac ymatebol rhwng plant a gofalwyr. Gan fod y maes arweinyddiaeth a rheolaeth yn cyfrif am bron i dri chwarter o israddio lleoliadau ynysig, gall uwchsgilio arweinyddiaeth wedi'i dargedu gynrychioli mecanwaith effeithlon i godi safonau ar draws cannoedd o ddarparwyr presennol. Er mwyn diogelu canlyniadau plant nawr a thrwy gydol ehangu cenedlaethol, gallai Llywodraeth Cymru archwilio blaenoriaethu cefnogaeth bwrpasol ar gyfer arweinyddiaeth a rheolaeth, gan drawsnewid her gyfredol yn y system yn brif ysgogydd gofal o ansawdd uchel.

Amrywiaeth graddau ar draws awdurdodau lleol

Mae argaeledd lleoedd â gradd uchel o fewn lleoliadau gofal plant yn amrywiol iawn. Mae modelu Nesta yn dangos mai dim ond 34% o blant cymwys sydd â lle â gradd uchel ar gael iddynt ar hyn o bryd, sy'n golygu bod tua 49,100 o blant heb un. Mae'r map isod yn dangos pa mor isel yw'r nifer o leoedd â gradd uchel sydd ar



gael ledled Cymru.

Ffigur 4: Map yn dangos argaeledd yr holl leoedd (chwith) a lleoedd â gradd uchel (dde) i blant sy'n gymwys ar hyn o bryd ar gyfer Dechrau'n Deg a Chynnig Gofal Plant Cymru, fesul awdurdod lleol

Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw awdurdod lleol yn darparu lleoedd â gradd uchel i fwy na 54% o blant cymwys sy'n byw yno. Er gwaethaf argaeledd isel ledled y wlad, mae lle mae plentyn yn byw yn dal i benderfynu a all gael mynediad at le sydd â gradd uchel, yn amrywio o 54% o blant cymwys ym Mhowys i ddim ond 24% ym Merthyr Tudful, fel y dangosir yn y tabl isod.

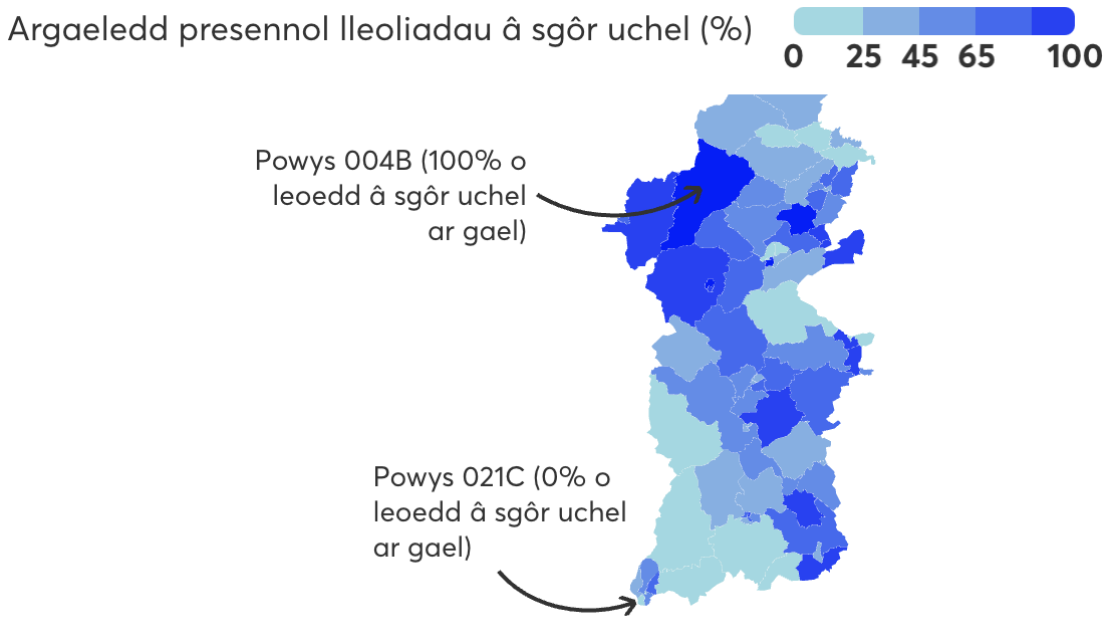
Tabl 1: Cyfran a nifer y plant sydd â lle a heb le fesul awdurdod lleol

Awdurdod lleol	Cyfran y plant sydd â lle ar gael iddynt	Nifer bras o blant heb le ar gael iddynt	Cyfran y plant sydd â lle â gradd dda ar gael iddynt	Nifer bras o blant heb le â gradd dda ar gael iddynt
Blaenau Gwent	49%	900	27%	1300
Pen-y-bont ar Ogwr	42%	2000	27%	2600
Caerffili	59%	2000	26%	3600
Caerdydd	83%	1300	45%	4200
Sir Gâr	60%	1900	30%	3300
Ceredigion	63%	600	31%	1000
Conwy	72%	700	39%	1600
Sir Ddinbych	77%	500	35%	1500
Sir y Fflint	70%	1100	39%	2300
Gwynedd	84%	400	32%	1900
Ynys Môn	96%	50	43%	900
Merthyr Tudful	41%	900	24%	1200
Sir Fynwy	70%	600	33%	1400
Castell-nedd Port Talbot	50%	1700	26%	2600
Casnewydd	53%	2100	34%	3000
Sir Benfro	63%	1100	37%	1800
Powys	84%	500	54%	1300
Rhondda Cynon Taf	54%	2800	30%	4200
Abertawe	56%	2200	32%	3400
Torfaen	56%	1100	29%	1700
Bro Morgannwg	68%	1000	35%	2100
Wrecsam	81%	700	32%	2400

Gall modelau dyrannu presennol greu anghydbwysedd daearyddol, gan adael lleoedd gofal plant yn wag mewn rhai ardaloedd gyda theuluoedd mewn mannau eraill yn wynebu prinder difrifol. Ni fydd parhau â'r un dull dyrannu a dim ond ehangu'r capasiti cyffredinol yn datrys y prinder gofal â gradd uchel. Nid oes sicrwydd y bydd y lleoedd newydd yn cael gradd uchel na'u bod yn y lleoliadau lle mae ar deuluoedd eu hangen fwyaf.

Hyd yn oed o fewn un awdurdod lleol, mae amrywiad enfawr yn argaeledd lleoedd â gradd uchel. Er enghraifft, Powys sydd â'r nifer uchaf o leoedd ar gael o unrhyw awdurdod lleol, ac eto mae argaeledd lleoedd â gradd uchel yn amrywio rhwng 0% a 100% ar lefel Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is (LSOA) unigol. Yn ein modelu ar gyfer ardal Powys 021C (a ddangosir ar y map isod), nid oedd gan yr un o'r 60 o blant cymwys le gofal plant â gradd uchel ar gael iddynt. Mae hyn yn cael ei yrru gan ddiffyg opsiynau lleol â gradd uchel (0% ar gael ar hyn o bryd) ynghyd â'r amseroedd teithio hir sy'n ofynnol i gyrraedd lle arall.

Ffigur 5: Map yn dangos argaeledd lleoedd â gradd uchel i blant sydd ar hyn o bryd yn gymwys ar gyfer Dechrau'n Deg a Chynnig Gofal Plant Cymru ar draws Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is Powys



Rydym wedi dewis Powys i amlygu'r anghydraddoldebau eithafol a nodwyd o fewn awdurdodau lleol. Fodd bynnag, gallwn ddarparu'r un lefel o ddata manwl ar gyfer pob awdurdod lleol arall ar gais.

Argaeledd gofal plant a lefelau amddifadedd

Mae ein modelu hefyd yn dangos taw y plant yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig sydd leiaf tebygol o gael lle yn gyffredinol, a lle â gradd uchel, ar gael iddynt. Ar hyn o bryd mae lleoedd gofal plant ar gael i 54% o blant yn yr LSOAs mwyaf difreintiedig, o'i gymharu â 75% yn yr LSOAs lleiaf difreintiedig, a ddiffinnir gan ddefnyddio Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC). Mae lleoedd â gradd uchel ar gael i 40% o blant yn yr LSOAs lleiaf difreintiedig, o'i gymharu â dim ond 28% yn yr LSOAs mwyaf difreintiedig.

Gan fod plant dan anfantais mewn sefyllfa i brofi'r datblygiad mwyaf sylweddol o ddarpariaeth â gradd uchel, gallai ehangu mynediad i leoliadau â gradd isel yn yr LSOAs hyn heb gefnogi codi ansawdd atgyfnerthu'r bwlch mewn canlyniadau datblygiadol, yn hytrach na'i gulhau.

Dylid nodi mai dirlawnder cyflenwad mewn ardaloedd trefol sy'n cael ei ysgogi gan ddwysedd poblogaeth yw achos mwy uniongyrchol y patrwm hwn yn ôl pob tebyg yn hytrach na'r amddifadedd ei hun; o'r holl bobl sy'n profi amddifadedd incwm yng Nghymru, mae 77% yn byw mewn ardaloedd trefol. Felly, gallai edrych ar amddifadedd heb ystyried dwysedd or-ddweud faint o'r bwlch mewn argaeledd lleoedd sy'n cael ei yrru gan amddifadedd, yn hytrach na chan ddwysedd y boblogaeth. Nid ydym wedi modelu'r rhyngweithio rhwng dwysedd ac amddifadedd i brofi hyn.

Ehangu gofal plant: Rhagamcanion ar gyfer argaeledd ac ansawdd o dan y cynnig a ariennir yn gyffredinol

Bydd cynnig cyffredinol arfaethedig Llywodraeth Cymru wedi'i ariannu yn newid tirwedd gofal plant y blynyddoedd cynnar yn sylfaenol. Rydym wedi ceisio modelu'r goblygiadau ar gyfer argaeledd gwahanol senarios galw gan ddefnyddio cyflenwad heddiw fel llinell sylfaen. Er ei bod hi'n anodd rhagweld yr union nifer a fyddai'n manteisio, rydym wedi modelu pedwar senario yn seiliedig ar wahanol dybiaethau sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

Tabl 2: Ein pedwar senario wedi'u modelu o'r nifer posib yn manteisio ar gynnig gofal plant cyffredinol

Senario	Manteisio: 3-4 oed	Manteisio: 1-2 oed	Beth mae'r senario hwn yn ei gynrychioli
Dim newid yn y galw	43%	79%	Mae'r nifer sy'n manteisio yn parhau i fod yn gyson â'r nifer sy'n manteisio ar y cynnig gofal plant a Dechrau'n Deg presennol heddiw.
Cynnydd o 10%	53%	89%	Mae'r nifer sy'n manteisio yn codi 10 pwynt canran o'r ffigurau manteisio presennol ar draws y ddau grŵp oedran yn dilyn cael gwared ar y cyfyngiadau cymhwysedd presennol.
Lefel manteisio ar Dechrau'n Deg	86%	86%	Mae'r nifer sy'n manteisio ar hyn o bryd yn cyfateb i gyfradd manteisio Dechrau'n Deg a adroddwyd gan Lywodraeth Cymru.
Cyfranogiad llawn	100%	100%	Mae pob plentyn yng Nghymru rhwng 1 a 4 oed yn cael lle.

Mae Nesta wedi amcangyfrif graddfa'r galw ar draws pedwar senario posib, ond nid ydym yn rhoi barn ar lefel ddymunol y manteisio. Mae'r canrannau a'r rhesymeg sylfaenol ar gyfer pob model wedi'u manylu isod ac yn yr Atodiad.

Argaeledd lleoedd gofal plant ar draws senarios manteisio

Mae argaeledd lleoedd gofal plant a diffygion capasiti yn newid ar draws ein senarios manteisio yn seiliedig ar y cyflenwad cyfredol (Tabl 3).

Tabl 3: Argaeledd lleoedd a galw heb ei ddiwallu o dan ein pedwar senario

Senario	Amcangyfrif o'r lleoedd ychwanegol sydd eu hangen		Cyfanswm y plant sy'n gymwys i gael lle gofal plant		Canran y plant hyn sy'n gallu cael lle o fewn y ddarpariaeth bresennol	
	Plant 2-4 oed	Plant 1-4 oed	Plant 2-4 oed	Plant 1-4 oed	Plant 2-4 oed	Plant 1-4 oed
System bresennol (heddiw)	26,300	-	-	-	65%	-
Dim newid yn y galw	4,400	18,000	51,600	74,300	92%	76%
Cynnydd o 10%	8,900	28,000	61,100	86,600	85%	68%
Defnyddio Dechrau'n Deg	23,700	45,500	81,400	106,000	71%	57%
Manteisio'n llawn	35,000	62,100	94,600	123,300	63%	50%

Mae argaeledd cyffredinol yn datgloi rhywfaint o gapasiti sbâr mewn lleoliadau presennol

Mae cymharu'r modelu hwn yn erbyn gwaelodlin heddiw yn awgrymu y gallai dileu cyfyngiadau cod post Dechrau'n Deg, mewn egwyddor, ddatgloi rhywfaint o

gapasiti sy'n bodoli eisoes. Mae ein modelu yn awgrymu, pe bai gofal plant yn cael ei wneud yn gyffredinol i blant dwy i bedair oed yn unig, a bod y nifer sy'n manteisio ar y gofal yr un fath â'r cynnig Dechrau'n Deg presennol (86%), y byddai'r diffyg mewn argaeledd yn gostwng o 26,300 i 23,700 o leoedd. Gallai hyn fod oherwydd, yn hanesyddol, bod darpariaeth Dechrau'n Deg wedi'i chyfyngu'n llym y tu ôl i ffiniau codau post lleol iawn, gan greu senario heddiw lle mae lleoedd a ariennir yn wag neu'n cael eu tanddefnyddio y tu mewn i ardaloedd dynodedig tra bod teuluoedd sy'n byw ychydig y tu allan wedi'u heithrio. Fodd bynnag, mae hyn yn tybio mai dim ond plant dwy i bedair oed sy'n manteisio ar yr holl leoedd sydd ar gael, gan eithrio plant dan ddwy oed, ac nad yw'r galw'n codi ymhellach na lefelau presennol Dechrau'n Deg.

Mae'r diffyg lleoedd sydd ar gael i'r boblogaeth gymwys yn newid ar draws ein pedwar senario. Pe bai llai o bobl yn manteisio ar y ddarpariaeth, yn gyson â'r galw presennol am y Cynnig Gofal Plant presennol Cymru, byddai'r diffyg ar gyfer plant dwy i bedair oed yn llai fyth, gyda 4,400 o leoedd; ond os byddai'r nifer sy'n cymryd rhan yn codi hyd yn oed ychydig, i gynnydd o 10 pwynt canran ar ffigurau heddiw, byddai'r diffyg yn dringo'n ôl i 8,900, ac yn cyrraedd 35,000 ar gyfranogiad llawn (100%). Mae hyn yn awgrymu y gallai cael gwared ar gyfyngiadau cod post fod yn ffordd effeithiol o wneud defnydd gwell o'r capasiti presennol ar gyfer plant dwy i bedair oed, ond nid yw'n ddigonol ar ei ben ei hun os yw'r ehangu i gyflawni darpariaeth gyffredinol ar gyfer yr ystod oedran lawn a fwriadwyd, gan gynnwys plant hyd at naw mis oed.

Mae ehangu i blant blwydd oed yn gwaethygu'r diffyg yn sylweddol

Mae ymestyn cymhwysedd i gynnwys plant un oed yn datgelu diffyg sy'n sylweddol hyd yn oed pe bai'r nifer sy'n manteisio yn aros ar lefelau heddiw. Gyda senario lle byddai 43% o blant tair i bedair oed a 79% o blant un i ddwy oed yn cymryd eu lle – yn gyson â'r galw presennol – dim ond 76% o blant un i bedair oed fyddai â lle gofal plant ar gael, sy'n golygu y byddai bron i chwarter y plant cymwys heb ddarpariaeth. Mae'r diffyg hwn yn dyfnhau'n sydyn wrth i'r nifer sy'n manteisio gynyddu ar draws yr ystod o senarios damcaniaethol a fodelwyd gennym. Gyda chynnydd o 10 pwynt canran yn y nifer sy'n manteisio ar hyn o bryd, mae argaeledd

yn gostwng i 68%; ar lefelau Dechrau'n Deg o ran nifer y bobl sy'n manteisio ar gyfer y ddau grŵp oedran, mae'n gostwng ymhellach i 57%; ac o dan ein senario uchaf wedi'i fodelu, lle mae pob plentyn cymwys yn cymryd lle, mae argaeledd yn gostwng i 50%, gan adael llai na hanner y plant cymwys gyda lle ar gael.

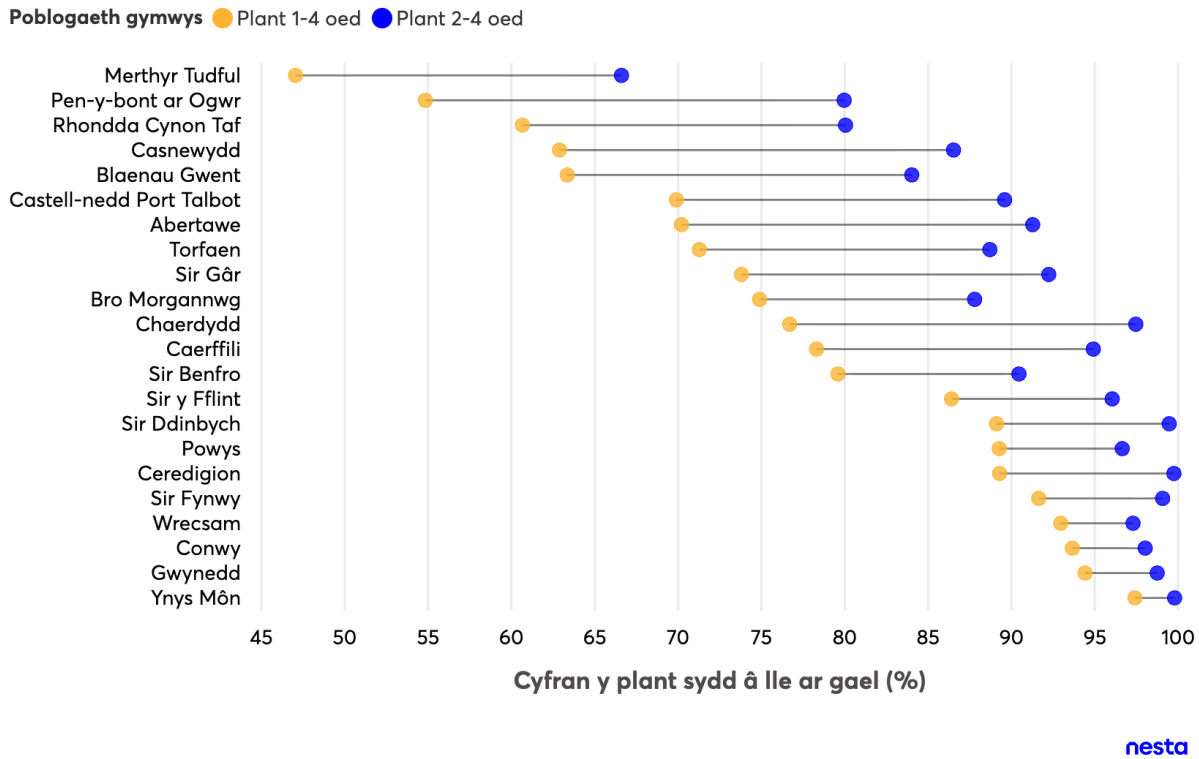
Mae cynnydd yn y nifer sy'n manteisio i ganol yr ystod hon yn fwy tebygol na'r senarios galw cyfredol neu gyfranogiad llawn, ond hyd yn oed ar y lefelau manteisio hyn mae'r diffyg yn sylweddol: amcangyfrifir y byddai angen rhwng 28,000 a 45,500 o leoedd ychwanegol. Nid yw'r modelu hwn chwaith yn ystyried addasrwydd y lleoedd hyn ar gyfer plant un oed, sy'n debygol o fod yn ffactor hollbwysig arall nad yw wedi'i gynnwys yma.

Ar draws pob haen manteisio, mae'r garfan un i bedair oed 13-16 pwynt canran y tu ôl i'r grŵp dwy i bedair oed. O dan senario cyfranogiad llawn (lle mae pob plentyn cymwys eisiau manteisio ar le), byddai diwallu'r galw am blant rhwng un a phedair oed yn gofyn am 62,100 o leoedd ychwanegol – bron i ddwbl y 35,000 sydd eu hangen i ddiwallu'r galw am y garfan dwy i bedair oed yn unig, sy'n dangos pa mor ddwys o ran capasiti y gallai ymestyn y cynnig i blant dan ddwy oed fod. Gallai recriwtio mwy o warchodwyr plant, a allai fod yn arbennig o addas ar gyfer plant iau, helpu i fynd i'r afael â phryderon datblygiadol a chapasiti. Fodd bynnag, dim ond 12% o leoedd Cymru sy'n cael eu darparu gan warchodwyr plant, a gyda'r diffyg ar gyfer plant rhwng un a phedair oed wedi'i amcangyfrif rhwng 18,000 a 62,100 o leoedd, mae ein modelu'n awgrymu na allai ehangu'r gweithlu gwarchodwyr plant ar ei ben ei hun gau'r bwlch.

Mae argaeledd lleoedd yn amrywio'n sylweddol ar lefel awdurdod lleol

Y tu hwnt i'r cyfartaleddau cenedlaethol hyn, mae argaeledd lleoedd yn amrywio'n sylweddol fesul awdurdod lleol, ac mae'r amrywiad hwn yn dal i fodoli p'un a yw'r polisi'n cwmpasu plant rhwng un a phedair oed neu ddwy a phedair oed: mae awdurdod sy'n perfformio'n dda neu'n wael ar gyfer un garfan yn tueddu i berfformio'n debyg ar gyfer y llall. Mae hyn yn bwysig ar gyfer cynllunio oherwydd ei fod yn awgrymu bod cyfyngiad sylfaenol yn y rhan fwyaf o ardaloedd yn debygol o fod yn weithlu, cyflenwad a lle lleol.

Ffigur 6: Argaeledd ar lefel awdurdod lleol os yw'r cynnig yn cael ei ehangu i bob plentyn 1 i 4 oed cymwys o'i gymharu â phob plentyn 2-4 oed cymwys ar lefelau manteisio sy'n union yr un fath â'r galw presennol



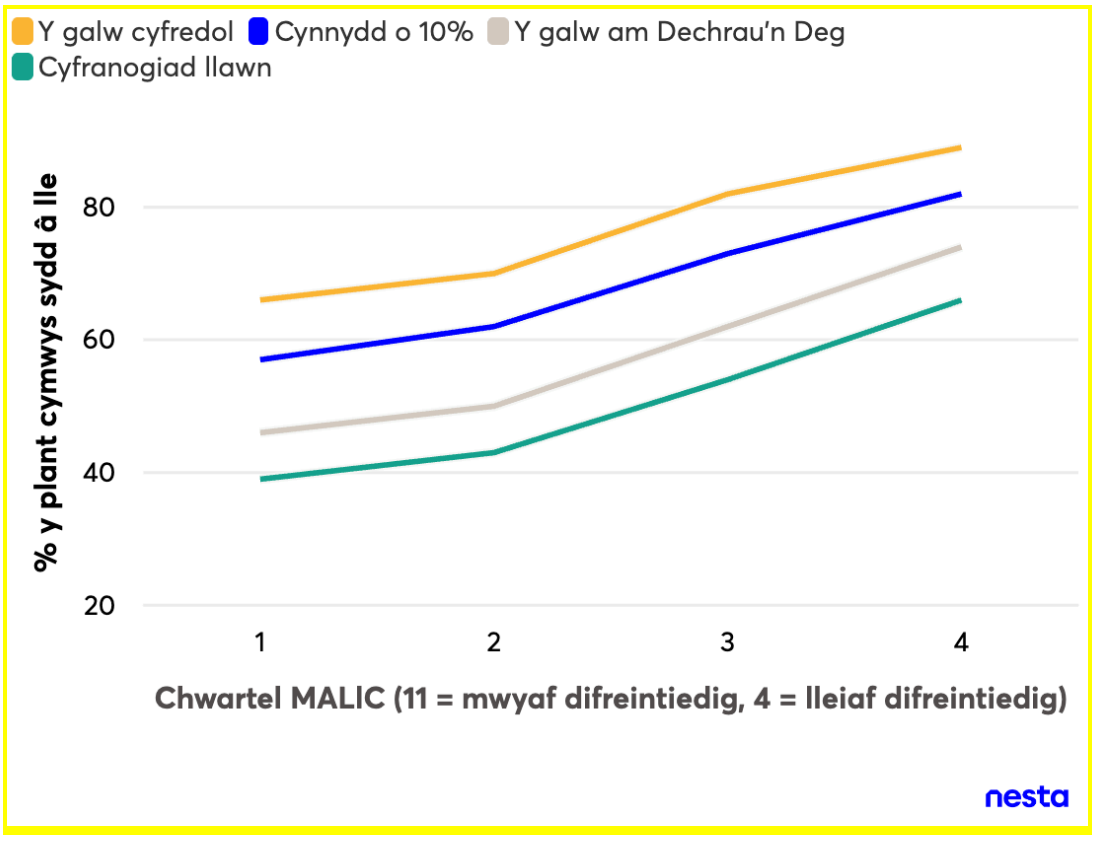
Nid yw'r ffigurau cymharol hyn yn dangos maint absoliwt y bylchau. Waeth beth fo'r senario defnydd a fodelwyd neu'r grŵp oedran sydd wedi'i gynnwys, mae'r rhan fwyaf o'r galw heb ei ddiwallu wedi'i ganoli yn yr un pum awdurdod lleol: Caerdydd, Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, Abertawe a Chasnewydd, sydd gyda'i gilydd yn cyfrif am rhwng 46% a 53% o'r bwlch argaeledd. Mae hyn yn bennaf, ond nid yn gyfan gwbl, yn cael ei yrru gan faint y boblogaeth: mae pedwar o'r pump hyn ymhlith pum awdurdod lleol mwyaf poblog Cymru. Ac eto, mae hyn yn gadael y 47 i 54% sy'n weddill o'r galw heb ei fodloni wedi'i wasgaru ar draws y 17 awdurdod lleol sy'n weddill ac awdurdodau lleol llai. Er enghraifft, gall Merthyr Tudful wynebu prinder sydd yr un mor ddifrifol o'i fesur fel cyfran o'i phoblogaeth gymwys, er bod ei niferoedd absoliwt yn golygu nad ydynt yn ymddangos yn y rhestr o gyfanswm y lleoedd sydd eu hangen. Mae hyn yn golygu y byddai cyfansymiau cenedlaethol neu ffigurau cyfartalog awdurdodau lleol yn unig yn tanamcangyfrif pa mor ddwys yw'r broblem mewn cymdogaethau penodol. Bydd angen dylunio a chyflawni

unrhyw ymateb capasiti mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol eu hunain, o ystyried eu rôl ganolog wrth gynllunio a chyflenwi gofal plant lleol.

Yr ardaloedd mwyaf difreintiedig sydd â'r argaeledd isaf o leoedd yn gyson

Mae ein modelu hefyd yn dangos, o dan bob senario manteisio, fod argaeledd lleoedd i blant cymwys sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig (a ddiffinnir fel byw yn y 20% o LSOAs mwyaf difreintiedig yn ôl y MALIC) yn is na phe byddent yn byw yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig, gyda mynediad yn cynyddu gyda lefelau amddifadedd yn gostwng.

Ffigur 7: Argaeledd lleoedd o dan ein pedwar senario manteisio ar gyfer cyflwyno'r cynnig i blant 1 i 4 oed, yn ôl amddifadedd



Mae'r anghydraddoldebau hyn yn berthnasol ar lefel genedlaethol: mewn 18 o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru, mae plant sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig yn llai tebygol o gael lle gofal plant. Fodd bynnag, nid yw'r patrwm hwn

yn gyffredinol ac, fel y disgrifiwyd uchod, mae dwysedd poblogaeth, sy'n gysylltiedig yn gryf ag amddifadedd, hefyd yn debygol o yrru'r patrwm hwn.

Argaeledd lleoedd â gradd uchel ar draws senarios manteisio

Fel y manylir yn Adran 4, dim ond 52% o leoliadau gofal plant Cymru sydd wedi'u graddio'n 'dda' neu'n 'rhagorol' ar hyn o bryd ar draws pedwar parth arolygu Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC), gyda 26% yn parhau i fod heb eu graddio a 21% heb eu graddio'n uchel. Gan fod tystiolaeth yn dangos bod gofal o ansawdd uchel – yn enwedig i fabanod dan ddwy oed – yn hanfodol i ddatblygiad cynnar plentyn, mae cyfanswm argaeledd lleoedd ar ei ben ei hun yn cyflwyno darlun anghyflawn. I fynd i'r afael â hyn, rydym wedi gosod data arolygu AGC ar ein modelu capasiti i amcangyfrif cyflenwad y dyfodol o leoedd â gradd uchel ar draws pob senario manteisio.

Mae diffyg ansawdd yn bodoli hyd yn oed cyn i'r ehangu ddechrau

Mae ein dadansoddiad yn awgrymu bod ansawdd lleoliad yn gyfyngiad llawer mwy ar fynediad na gofod ffisegol yn unig. Fel y disgrifiwyd uchod, hyd yn oed o fewn y system bresennol cyn i unrhyw ehangu ddechrau, mae argaeledd lleoedd o ansawdd uchel yn 34%.

Os ehangir mynediad i bob plentyn 2-4 oed, mae mynediad at leoedd o ansawdd uchel yn is na 50% ym mhob senario manteisio

Mae ymestyn cymhwysedd yn gyffredinol yn gwella'r darlun hwn i ddechrau, yn yr un modd ag y mae'n gwella argaeledd lleoedd yn gyffredinol. Gyda'r lefelau galw presennol, mae newid i gymhwysedd cyffredinol yn cynyddu argaeledd lleoedd â gradd uchel ar gyfer plant dwy i bedair oed o 34% i 49%. Mae'r naid hon yn digwydd oherwydd bod cael gwared ar gyfyngiadau cod post Dechrau'n Deg yn caniatáu i deuluoedd gael mynediad at gapasiti o ansawdd uchel nad yw ar gael iddynt ar hyn o bryd.

Fodd bynnag, mae'r gwelliant hwn yn lleihau wrth i'r nifer sy'n manteisio gynyddu. Ar gyfer plant dwy i bedair oed, mae argaeledd lleoedd â gradd uchel yn gostwng i

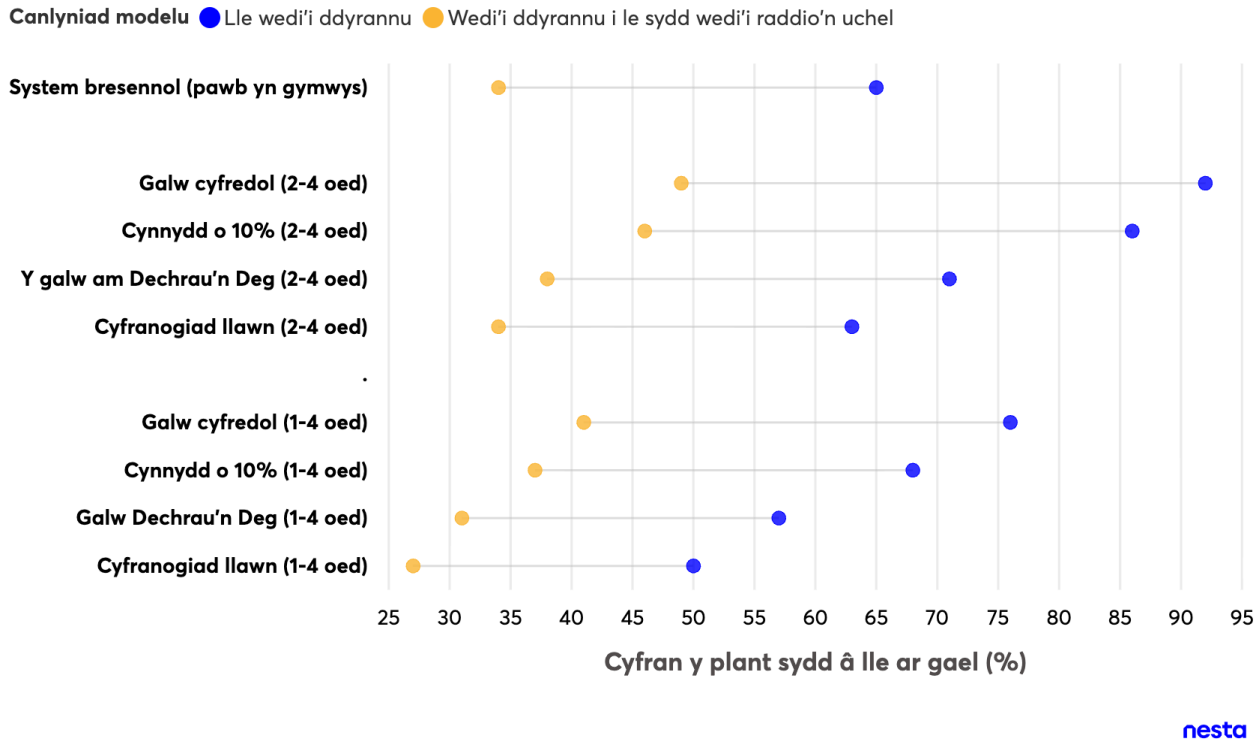
46% o dan gynnydd o 10% yn y nifer sy'n manteisio, yn gostwng ymhellach i 38% os yw'r galw'n cyrraedd lefel Dechrau'n Deg, ac yn gostwng eto i 34% o dan gyfranogiad llawn. Mae hyn yn cynrychioli risg ganolog y cyflwyno: heb strategaeth ansawdd benodol, mae hyd yn oed ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer plant dwy i bedair oed â pherygl o wanhau safonau cyffredinol a chapio cyfran y plant mewn gofal â gradd uchel.

Byddai cynnwys plant blwydd oed yn gadael bron i dri chwarter heb fynediad at le sydd wedi'i raddio'n uchel

Mae'r cyfyngiad ansawdd yn fwy difrifol eto os caiff y cynnig a ariennir ei ymestyn i gynnwys plant un oed ochr yn ochr â phlant dwy i bedair oed. Mae ymestyn cymhwysedd i boblogaeth fwy yn dwysáu cystadleuaeth ar gyfer cronfa sefydlog i raddau helaeth o leoliadau sydd â gradd uchel. Ar draws pob senario wedi'i fodelu, mae cynnwys plant un oed yn lleihau cyfran y plant cymwys sydd â mynediad at le â gradd uchel o 7 i 8 pwynt canran ychwanegol, o'i gymharu â chyfyngu'r ddarpariaeth i blant dwy i bedair oed yn unig (Ffigwr 8). O dan senario cyfranogiad llawn, mae argaeledd lleoedd â gradd uchel yn gostwng i ddim ond 27% ar gyfer y garfan un i bedair—sy'n golygu mai dim ond tua chwarter y plant cymwys fyddai â mynediad at le â sgôr uchel.

Mae hyn yn peri pryder arbennig o ystyried y dystiolaeth ddatblygiadol a nodwyd yn gynharach yn yr adroddiad hwn: babanod dan ddwy oed yw'r grŵp oedran sydd fwyaf sensitif i ansawdd y lleoliad, a'r cohort y mae gofal grŵp o ansawdd isel â thystiolaeth o risgiau. Felly, mae cyfradd argaeledd is yn bryder mwy difrifol pan fydd cyfran fwy o'r boblogaeth yr effeithir arni yn y grŵp oedran sydd fwyaf agored i niwed.

Ffigur 8: Canran y plant y dyrannwyd lle iddynt a lle â gradd uchel yn y system bresennol ac o dan ein pedwar senario manteisio



Camau nesaf ac argymhellion

Rydym yn cydnabod bod Llywodraeth Cymru yn cydbwyso'r angen am ddarpariaeth o ansawdd uchel yn erbyn buddion symud yn gyflym – yn fwyaf nodedig, y potensial i ehangu'r nifer sy'n manteisio ar ofal plant i leddfu pwysau costau byw ac i gefnogi cyflogaeth rhieni. Mae hwn yn gyfnewid gwirioneddol, a bwriad ein hargymhellion yw helpu Llywodraeth Cymru i lywio'r cyflwyno hwn, nid i ddadlau nad oes gan gyflymder unrhyw werth. Un prif gyfyngiad rhwymol ar y polisi sy'n cyflawni effaith gadarnhaol ar ddatblygiad plant yw'r cyflenwad o leoliadau o ansawdd da, nid y cyflenwad o leoedd yn unig. Mae ein hargymhellion yn adlewyrchu hyn: rydym yn nodi un prif argymhelliad ar ddilyniannu isod, ac yna set o fesurau ategol a allai helpu i greu'r amodau ar gyfer cyflwyno'n llwyddiannus, yn seiliedig ar dystiolaeth ac sy'n rhoi ansawdd yn gyntaf.

Trefnu'r ehangu yn ôl ansawdd ac oedran

Dylai llunwyr polisi wrthsefyll cyflwyno mynediad cyffredinol wedi'i ariannu ar garlam i fabanod dan ddwy oed nes bod y diffygion ansawdd a strwythurol o fewn y garfan graidd dwy i bedair oed wedi'u datrys. Mae ychwanegu gofal babanod at system na all ar hyn o bryd gyflenwi digon o leoedd â gradd uchel ar gyfer ei chohort presennol mewn perygl o amharu ymhellach ar y cyflenwad a gwanhau safonau. Mae hwn yn risg wirioneddol o danseilio cynnydd yn hytrach nag adeiladu arno: Mae ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer plant dwy i bedair oed yn debygol o wneud defnydd effeithlon o'r capasiti presennol, ond gellid colli'r buddion hyn os gofynnir i'r sector amsugno cyflwyno ar garlam ar gyfer plant dan ddwy oed ar yr un pryd. Mae'r risg hon yn ymestyn y tu hwnt i ddarpariaeth babanod. Mae'r sector blynyddoedd cynnar eisoes yn brwydro yn erbyn prinder gweithlu, cyfyngiadau ariannu, a chapasiti corfforol cyfyngedig, ac mae cyflwyno cenedlaethol ar garlam ar gyfer plant dan ddwy oed yn peryglu rhoi straen anghynaladwy ar system sydd â fawr ddim gallu i ymdopi â hynny. Os yw darparwyr yn methu ag ymdopi wrth geisio bodloni'r galw am gapasiti ar gyfer plant dan ddwy oed, gallai'r ddarpariaeth graidd ar gyfer plant dwy i bedair oed ddioddef hefyd, gan ostwng argaeledd lleoedd a safonau ansawdd ar draws y sector cyfan.

Er mwyn gwneud y dilyniannu hwn yn ymarferol, dylai Llywodraeth Cymru ddiffinio'r trothwyon ansawdd a chapasiti penodol yn y garfan dwy i bedair y byddai angen eu bodloni cyn ehangu'r ddarpariaeth i blant dan ddwy oed, er enghraifft, cyfran darged o leoedd â sgôr uchel, neu ddatrys man dall y data presennol ar leoliadau heb radd. Dylai Llywodraeth Cymru hefyd sefydlu diffiniad a rennir ar draws y sector ar gyfer arfer o ansawdd uchel, yn enwedig ar gyfer babanod, sy'n cydbwyso'n glir alluogwyr strwythurol (cymwysterau, cymhareb, cadw) â dangosyddion ansawdd prosesau (cynhesrwydd, ymatebolrwydd, cysondeb emosiynol), fel bod "ansawdd" yn rhywbeth y gellir cynllunio ar ei gyfer, ei ariannu a'i werthuso yn hytrach na'i asesu yn ystod yr arolygiad yn unig.

Argymhellion cefnogol

Gallai'r argymhellion canlynol helpu i greu'r amodau ar gyfer cyflwyno'n llwyddiannus, gan roi ansawdd yn gyntaf. Rydym yn llai sicr ynghylch dyluniad penodol pob un nag yr ydym ynghylch yr egwyddor dilyniannu uchod, a byddem yn croesawu'r cyfle i brofi a mireinio'r rhain gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid yn y sector.

Data a monitro

Rhaid i lunwyr polisi ddileu mannau dall data systemig a datblygu mecanweithiau monitro ansawdd. Dylid cefnogi Arolygiaeth Gofal Cymru i werthuso'n gyflym y 26% o ddarparwyr sydd heb eu graddio ar hyn o bryd er mwyn rhoi golwg gyflawn i weinidogion ar y capasiti cenedlaethol. Dylai Llywodraeth Cymru archwilio offer asesu ysgafnach a chyflenwol sydd wedi'u cynllunio i werthuso ansawdd prosesau rheng flaen yn fwy parhaus yn hytrach na dibynnu'n llwyr ar arolygiadau ffurfiol anaml.

Seilwaith cyfalaf

Rhaid i fuddsoddiadau seilwaith cyfalaf fod yn lleol ac wedi'u pwysoli yn ôl amddifadedd. Mae galw heb ei ddiwallu wedi'i ganoli mewn pum awdurdod lleol – Caerdydd, Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, Abertawe a Chasnewydd – sy'n cyfrif am 46-53% o'r diffyg cenedlaethol ar draws yr ystod o senarios manteisio a fodelwyd gennym. Dylai'r meysydd hyn fod yn ffocws archwiliadau seilwaith manwl i

benderfynu a yw prinder lleoliadau, rhwystrau i recriwtio gweithlu, neu fylchau mewn cyllid gweithredol yn gyfyngiad allweddol ym mhob maes. Dylai unrhyw fuddsoddiad cyfalaf newydd hefyd fod ynghlwm yn benodol ag ansawdd: dylid adeiladu lleoliadau newydd neu estynedig i safon sy'n darparu amgylcheddau diogel ac ysgogol sy'n addas ar gyfer cefnogi dysgu a datblygiad ar draws pob oedran. Ond nid yw targedu ar lefel awdurdod yn ddigonol ar ei ben ei hun: mae argaeledd lleoedd â gradd uchel yn amrywio'n fawr ar lefel y gymdogaeth hyd yn oed o fewn awdurdodau lleol sy'n perfformio'n dda ar y cyfan. Dylid gwneud dadansoddiad targedu ychwanegol i ddeall sut i ddyrannu o fewn awdurdodau, fel nad yw cyrraedd targed awdurdod-eang yn cuddio cymunedau heb ddigon o wasanaeth oddi mewn i'r awdurdod. Mae model Nesta wedi'i sefydlu i gynnal y dadansoddiad hwn a byddem yn falch o weithio gyda Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol i'w fireinio neu rannu canfyddiadau mwy manwl.

Gweithlu ac arweinyddiaeth

Dylai Llywodraeth Cymru lansio menter genedlaethol dargedig i uwchsgilio arweinwyr gofal plant a chodi cymwysterau'r gweithlu, gyda ffocws penodol ar ofal babanod ac ochr yn ochr â buddsoddiad gwirioneddol yn ymreolaeth, cyflog a statws proffesiynol y gweithlu presennol. O ystyried bod arweinyddiaeth a rheolaeth yn cyfrif am bron i dri chwarter o achosion israddio lleoliadau ynysig, mae cefnogaeth reoli dargedig yn cynrychioli mecanwaith effeithlon i ddatgloi ansawdd uwch ar draws cannoedd o leoliadau presennol heb wariant cyfalaf newydd. Ar gyfer ystafelloedd babanod yn benodol, dylai Llywodraeth Cymru brofi trothwyon cymwysterau uwch ar gyfer arweinwyr ystafelloedd babanod (er enghraifft, Lefel 4/5 neu safonau lefel graddedig) i ddiogelu iechyd niwroddatblygiadol plant dan ddwy oed yn uniongyrchol.

Gwarchodwyr plant

Dylai Llywodraeth Cymru fuddsoddi mewn cryfhau a thyfu'r gweithlu gwarchodwyr plant fel blaenoriaeth benodol, o ystyried bod gwarchodwyr plant yn cyfrif am 38% o leoliadau EPLC ac efallai eu bod yn fodel mwy priodol o ran datblygiad ar gyfer babanod a phlant bach. Gallai hyn gynnwys:

- Gwerthuso llwybrau recriwtio a'r biblinell gwarchodwyr plant yn y dyfodol, a deall pam nad yw gwarchodwyr plant cymwys yn ymarfer ar hyn o bryd
- Archwilio sut y gellir cadw a chefnogi gwarchodwyr plant presennol yn well
- Dylunio modelau ariannu sy'n rhoi cymhellion penodol i'r gallu gwarchod plant ar gyfer plant iau, ac ar gyfer teuluoedd incwm is a gwledig
- Archwilio dileu rhwystrau strwythurol hysbys, fel cymalau tenantiaeth neu gymdeithasau tai sy'n atal busnesau gwarchod plant rhag gweithredu o dai cymdeithasol

Mae Nesta, drwy ei genhadaeth Cychwyn Tecach, wedi ymrwymo'n llwyr i gefnogi Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, ac ymarferwyr rheng flaen fel partner dadansoddi a chyflwyno arbenigol. Drwy gyfuno modelu data trylwyr, mewnwelediadau ymddygiadol, ac arbenigedd plentyndod cynnar, mae Nesta yn barod i gydweithio ar ddylunio rhaglenni peilot addasol, gwerthuso mecanweithiau ansawdd rheng flaen, ac adeiladu system plentyndod cynnar sy'n rhoi'r sylfaen y mae pob plentyn yng Nghymru yn ei haeddu.

Atodiad

Atodiad A: Methodoleg adolygu tystiolaeth

Cwestiwn allweddol

Beth yw'r prif rwystrau economaidd-gymdeithasol a strwythurol sy'n atal teuluoedd incwm isel rhag defnyddio gofal plant, a sut y bydd cael gwared ar feini prawf cymhwysedd sy'n seiliedig ar gyflogaeth yn newid patrymau manteisio?

Cwmpas

Cwmpas daearyddol yr adolygiad oedd Cymru; dadansoddiad cymharol o Loegr a'r Alban; Quebec, fel enghraifft o system gyffredinol ddwyieithog, ffioedd isel; systemau Ewropeaidd, yn enwedig y gwledydd Nordig, Estonia, a'r Eidal; a thaleithiau dethol yr Unol Daleithiau.

Strategaeth chwilio

Fe wnaethon ni chwilio am dermau allweddol drwy Google Scholar ac Offeryn Atlas Polisi Nesta ei hun, offeryn AI sy'n lleihau'n sylweddol yr amser a'r ymdrech sydd eu hangen i archwilio, syntheseiddio a chymhwyso tystiolaeth berthnasol wrth ddatblygu polisïau.

Cwestiynau ymchwil

1. Beth yw'r prif rwystrau i fanteisio ar y cynigion gofal plant presennol ar gyfer teuluoedd sy'n gweithio a theuluoedd nad ydynt yn gweithio, a sut y gallai dileu meini prawf cymhwysedd sy'n seiliedig ar gyflogaeth newid patrymau manteisio?
2. Sut mae effaith ddatblygiadol ac addysgol gofal plant yn amrywio rhwng babanod (o naw mis oed) a phlant cyn-ysgol (tair i bedair oed), yn enwedig o fewn aelwydydd incwm is?

3. Sut mae nodweddion demograffig – gan gynnwys incwm, ethnigrwydd, ac anghenion dysgu ychwanegol, a'u croestoriad – yn effeithio ar nifer y bobl sy'n derbyn gofal plant, a pha dystiolaeth sydd ar gael am effeithiolrwydd gofal plant cyffredinol wrth leihau'r bwlch parod ar gyfer yr ysgol ar gyfer y grwpiau hyn?
4. Sut mae gofal plant cyffredinol yn effeithio ar y farchnad lafur ac incwm aelwydydd, gan gynnwys cyflenwad llafur mamau, y gyfradd dreth cyfranogiad, a nifer y bobl sy'n manteisio ar addysg bellach neu hyfforddiant?

Er bod yr adolygiad llenyddiaeth yn eithaf helaeth, dim ond ar y canfyddiadau sydd fwyaf perthnasol i'r adroddiad hwn yr ydym yn adrodd.

Atodiad B: dadansoddiadau disgrifiadol a meintiol o argaeledd gofal plant yng Nghymru ar hyn o bryd ac yn y dyfodol

B1. Ffynonellau a phrosesu data

Gosodiadau gofal plant

Ceir y data o Arolygiaeth Gofal Cymru, sy'n darparu data ar gyfer lleoliadau EPLC ledled Cymru. Cynhaliwyd ein dadansoddiad yn haf 2026, gan ddefnyddio'r data cyhoeddedig mwyaf diweddar. Roedd y dadansoddiad hwn yn cynnwys dau fath o osodiadau: gofal dydd i blant a gwarchodwyr plant. Cafodd lleoliadau eu heithrio os oeddent yn cynnig gofal y tu allan i'r ysgol (plant oedran ysgol yn unig), neu feithrinfa (sesiynau galw heibio byr). Roedd y data hefyd yn cynnwys a oedd pob lleoliad wedi'i ddosbarthu fel darparwr Dechrau'n Deg, yn ogystal â'r nifer uchaf o leoedd sydd ar gael ym mhob lleoliad. Mae'r dadansoddiad hwn yn amcangyfrif nifer y plant sydd â lle gofal plant ar gael iddynt.

Diffiniad o osodiadau gofal plant â gradd uchel

Mae Arolygiaeth Gofal Cymru yn darparu graddau ansawdd ar draws pedwar maes: lles, gofal a datblygiad, yr amgylchedd, ac arweinyddiaeth a rheolaeth. Caiff lleoliadau eu graddio fel gwael, digonol, da, neu ardderchog ym mhob un o'r

meysydd hyn. Os cafodd lleoliad ei raddio fel da neu ardderchog ym mhob un o'r pedwar maes, ystyriwyd bod y lleoliad hwnnw wedi'i raddio'n uchel. Os cafodd lleoliad gradd gwael neu ddigonol mewn un neu fwy o feysydd, neu os nad oedd wedi'i raddio mewn un neu fwy o feysydd, nid ystyriwyd bod y lleoliad wedi'i raddio'n uchel ar y cam hwn.

Amcangyfrifon poblogaeth

Cafwyd data ar gyfer amcangyfrifon poblogaeth ar lefel Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (LSOA) o ddata sydd ar gael yn gyhoeddus gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol ac ystadegau ardal leol Plant mewn Teuluoedd Incwm Isel (CiLIF), gan ddefnyddio data cyhoeddedig mwyaf diweddar. Mae Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is (LSOA) yn rhanbarth daearyddol bychan, a ddyluniwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, sy'n cynnwys tua 1,000 i 3,000 o unigolion. Mae'r set ddata derfynol ar gyfer amcangyfrifon poblogaeth yn cynnwys amcangyfrifon o gyfanswm nifer y plant sy'n byw ym mhob LSOA (yn ôl blynyddoedd oedran sengl), nifer y plant mewn tlodi cymharol sy'n byw ym mhob LSOA, a chyfanswm y plant incwm isel â rhieni a gofalwyr sy'n gweithio ac heb fod yn gweithio sy'n byw ym mhob LSOA.

I amcangyfrif nifer y plant â rhieni a gofalwyr sy'n gweithio ym mhob LSOA, fe wnaethom ddefnyddio data lefel MSOA (Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Ganol, sy'n cynnwys clwstwr o LSOAs), yn deilliodd o gyfrifiad 2021. I gynhyrchu amcangyfrifon ar lefel LSOA, fe wnaethom dybio bod cyfran y plant 1-4 oed sydd â rhieni a gofalwyr sy'n gweithio yn gyson ar draws pob LSOA o fewn MSOA penodol.

Amcangyfrifon poblogaeth wedi'u haddasu

I amcangyfrif y boblogaeth sy'n gymwys ar hyn o bryd ar gyfer lleoedd EPLC ym mhob LSOA (h.y., trwy Cynnig Gofal Plant Cymru, a'r ddarpariaeth Dechrau'n Deg), cyfrifwyd nifer y plant 3-4 oed gyda rhieni a gofalwyr sy'n gweithio ym mhob LSOA. Ar gyfer darparwyr Dechrau'n Deg, nodwyd yr LSOA sy'n cynnwys y lleoliad hwnnw fel LSOA Dechrau'n Deg; ar gyfer yr LSOAau hynny, cynhwyswyd cyfanswm y boblogaeth ddwyflwydd oed yn yr LSOA honno hefyd yn y boblogaeth gymwys yn yr LSOA honno. O ystyried bod yr amcangyfrifon incwm isel a chyfanswm y

boblogaeth wedi dod o wahanol ffynonellau data, cafwyd achosion lle'r oedd yr amcangyfrif ar gyfer nifer y plant incwm isel mewn LSOA yn fwy na'r amcangyfrif cyfatebol ar gyfer cyfanswm y plant sy'n byw yn yr LSOA hwnnw. Yn yr achosion hyn, defnyddiwyd yr amcangyfrif o'r boblogaeth incwm isel fel yr amcangyfrif o gyfanswm y boblogaeth ar gyfer yr LSOA honno.

I amcangyfrif y boblogaeth gymwys a ragwelir ar gyfer ehangu gofal plant arfaethedig Plaid i blant 9 mis oed, cyfrifwyd nifer y plant 1-4 oed, gan nad oedd data oedran ar gael ar fanylder misoedd. Gan dybio cyfraddau manteisio o 73% ar gyfer plant 1-2 oed a 93% ar gyfer plant 3-4 oed (yn seiliedig ar ehangu gofal plant yn Lloegr), addaswyd y boblogaeth 3-4 oed gan 93% a'r boblogaeth 1-2 oed gan 73%.

B2. Methodoleg ar gyfer modelu senario manteisio

Datblygwyd y pedwar senario manteisio a gyflwynir yn yr adroddiad hwn gan ddefnyddio'r ffynonellau data a'r cyfrifiadau canlynol. Oherwydd cyfyngiadau data, mae'r modelu wedi'i gyfyngu i blant 1-4 oed ac mae'n eithrio cohort plant 9 i 11 mis oed a fyddai'n gymwys yn y pen draw o dan yr ehangu llawn arfaethedig. Mae'r boblogaeth 1-4 a ddefnyddiwyd hefyd yn cynnwys rhai plant a fyddai eisoes wedi dechrau yn y dosbarth derbyn yn hytrach nag aros mewn darpariaeth blynyddoedd cynnar, gan nad oedd data oedran ar gael ar fanylder mwy manwl o fewn y garfan 3-4. Gall y ddau fater hyn wrthbwyso ei gilydd yn rhannol – mae un yn eithrio plant cymwys iau o'r model, mae'r llall yn cynnwys rhai plant hŷn nad ydynt i bob pwrpas o fewn y cwmpas mwyach – ac felly gallant ganslo ei gilydd yn fras.

Dim newid yn y galw (43% o blant 3-4 oed yn manteisio, 79% o blant 1-2 oed yn manteisio)

Mae'r model hwn yn tybio bod cyfraddau manteisio yn parhau i fod yn gyson â chynigion gofal plant presennol a gofal plant Dechrau'n Deg.

Ar gyfer plant 3-4 oed, cyfrifwyd y nifer sy'n manteisio ar y cynnig ar hyn o bryd fel nifer y plant 3-4 oed a fanteisiodd ar y cynnig yn 2023/24, wedi'i rannu â'r nifer amcangyfrifedig o blant 3-4 oed cymwys (yn seiliedig ar ddata cyfrifiad 2021, wedi'i addasu ar gyfer newidiadau yn y gyfradd geni).

Ar gyfer plant 1-2 oed, cymerwyd y cynnig Dechrau'n Deg yn uniongyrchol o ddata StatsCymru, wedi'i gyfrifo ar draws tair cyfnod cyflwyno gofal plant Dechrau'n Deg.

Cynnydd o 10% (53% o blant 3-4 oed yn cymryd rhan, 89% o blant 1-2 oed)

Mae'r model hwn yn adeiladu ar y senario galw presennol, gan dybio y byddai dileu'r meini prawf cymhwysedd presennol yn rhoi hwb o 10 pwynt canran i'r nifer sy'n manteisio ar y ddau grŵp oedran.

Manteisio ar Dechrau'n Deg (86% o bob oed yn manteisio)

Mae'r model hwn yn tybio y gallai'r cynnig newydd gyflawni cyfraddau manteisio tebyg i'r cynllun Dechrau'n Deg presennol. Ar gyfer y ddau grŵp oedran, tybir bod y gyfradd fanteisio yn 86%, yn unol â data sylfaenol cynllun Dechrau'n Deg, lle mae 85.5% o blant cymwys wedi derbyn lle gofal plant llawn neu le gofal plant llai ar hyn o bryd.

Er bod Dechrau'n Deg wedi'i dargedu at godau post a grwpiau oedran penodol, rydym wedi tybio bod y ffigur hwn yn darparu dirprwy cadarn, byd go iawn ar gyfer y galw disgwyliedig ar ôl i gyfyngiadau cymhwysedd gael eu dileu.

Nodyn ar y gwahaniaeth rhwng y ffigurau manteisio o 79%, 86% ac 89% ar gyfer plant 1-2 oed o dan ein tri senario cyntaf: Mae tri o'r cyfraddau manteisio ar gyfer plant 1-2 oed (79%, 86%, 89%) yn debyg o ran gwerth ond wedi'u tynnu o ddata gwahanol. Mae'r ffigur 79% yn gyfradd gymysg sy'n cyfuno'r nifer sy'n manteisio ar ofal plant Dechrau'n Deg ar draws pob un o'r tair cyfnod cyflwyno hyd yn hyn. Daw'r ffigur 86% o ddadansoddiad cyhoeddedig diweddaraf ar ofal plant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru ei hun, yn cwmpasu'r cyfnod rhwng mis Ebrill 2024 a mis Mawrth 2025, a dyma'r ffigur y mae Llywodraeth Cymru ei hun wedi'i adrodd yn ei datganiad ystadegol diweddaraf. Y gwahaniaethau sylfaenol yw'r ddau ffigur hyn o ran sut y dylid diffinio cymhwysedd; felly rydym wedi cadw'r ddau fel senarios ar wahân yn hytrach na chrynhoi yn un ffigur. Yna mae 89% yn ychwanegu cynnydd pellach o 10 pwynt ar ben y gwaelodlin o 79.

Cyfranogiad llawn (100% yn manteisio ar gyfer pob oedran)

Mae'r senario hwn yn modelu'r cynnig cyffredinol gyda'r nifer mwyaf o bobl yn manteisio arno: lle gofal plant ar gael i bob plentyn yng Nghymru rhwng 1 a 4 oed.

B3. Dull modelu

Cyfrifo ardaloedd dalgylch

Darparwyr gyda data cod post

Cafodd codau post eu geogodio i gael cyfesurynnau lledred a hydred y darparwyr hyn. Gan ddefnyddio'r cyfesurynnau hyn, cyfrifwyd dalgylchoedd o amgylch pob lleoliad gofal plant trwy'r TravelTime API. Gan ddilyn Methodoleg Estyn, cyfrifwyd dalgylchoedd yn ôl pa mor hawdd yw eu cyrraedd o fewn 25 munud ar gludiant cyhoeddus, 15 munud o gerdded, a 15 munud o yrru.

Darparwyr heb ddata cod post

Nid oedd data cod post ar gael ar gyfer gwarchodwyr plant. Ar gyfer y lleoliadau hyn, cymerwyd dalgylchoedd fel yr uned ddaearyddol leiaf sy'n cynnwys y lleoliad, wedi'u dewis o dri opsiwn: tref neu ddinas, ardal adeiledig, neu awdurdod lleol, gan ddefnyddio data sydd ar gael yn gyhoeddus gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol.

Ar gyfer pob darparwr, nodwyd yr Ardaloedd Allbwn sy'n croestorri â'r dalgylch cyfrifedig fel yr ardaloedd lle gallai plant cymwys fyw a chael mynediad at y darparwr hwnnw.

Darparwyr Dechrau'n Deg

Ar gyfer lleoliadau gofal dydd i blant â data cod post ar gael, os oedd y lleoliad wedi'i nodi fel Dechrau'n Deg, diffiniwyd dalgylch y lleoliad hwnnw fel yr LSOA sy'n cynnwys y cod post hwnnw. Nid oedd gan warchodwyr plant ddata cod post. Ar gyfer y 191 o warchodwyr plant a nodwyd fel Dechrau'n Deg, diffiniwyd eu dalgylch fel dewis ar hap o un o'r LSOAs Dechrau'n Deg a oedd yn gorgyffwrdd â'u dalgylch gwreiddiol, a ddewiswyd ar hap ar bob ymgais amcangyfrifo argaeledd. Roedd un lleoliad heb ddata cod post, er ei fod wedi'i nodi fel lleoliad Dechrau'n Deg, nid oedd ganddo unrhyw LSOAs Dechrau'n Deg yn ei ddalgylch. Cadwodd y lleoliad hwn ei ddalgylch gwreiddiol.

Efelychiad o argaeledd lleoedd gofal plant

Cynhaliwyd y dadansoddiad efelychu fel a ganlyn:

- Ar gyfer pob lleoliad gofal plant, efelychwyd lleoliadau o fewn eu dalgylchoedd hygyrch i gynrychioli ble gallai plant cymwys fyw.
    - Os oedd gan leoliad ddata cod post, tynnwyd lleoliadau o swyddogaeth llyfnhau Gaussaidd wedi'i chanoli ar y lleoliad, gyda'r gwyriad safonol wedi'i osod i hanner radiws y dalgylch, fel bod lleoliadau sy'n agosach at y lleoliad yn fwy tebygol o gael eu samplu.
    - Ar gyfer lleoliadau heb ddata cod post, tynnwyd lleoliadau ar hap o fewn yr ardal dalgylch.
- Cafodd pob lleoliad efelychiedig ei baru â'r ardal allbwn sy'n ei gynnwys, ac o'r fan honno i'r LSOA y mae'n eistedd ynddi. Yna cafodd plentyn o'r LSOA hwnnw ei ddyrannu i'r lleoliad hwnnw. Gostyngwyd poblogaeth gymwys sy'n weddill yr LSOA o un, a chynyddwyd cyfrif a ddyrannwyd i'r lleoliad gan un.
- Ailadroddwyd y broses hon nes bod yr holl leoedd oedd ar gael yn y lleoliad hwnnw wedi'u llenwi, neu nad oedd unrhyw blant ar ôl mewn LSOAs oedd yn gorgyffwrdd â dalgylch y lleoliad.
- Ar gyfer pob plentyn a neilltuwyd, gwnaed raffl tebygolrwydd i gofnodi a oedd y plentyn o gefndir incwm isel, gan ddefnyddio cyfran y plant incwm isel sy'n weddill yn yr LSOA hwnnw.
- Yn ogystal, cofnodwyd nifer y plant ym mhob LSOA a neilltuwyd i leoedd gofal plant â gradd uchel.
- Ailadroddwyd yr efelychiad 200 o weithiau, yn seiliedig ar amcangyfrifon sefydlogrwydd a oedd yn dangos bod yr amcangyfrifon wedi cydgyfeirio ar ôl 200 o efelychiadau.

- Cyfrifwyd cyfran y boblogaeth LSOA gyda lle ar gael iddynt fel nifer y plant mewn LSOA y dyrannwyd lle iddynt mewn lleoliad gofal plant/nifer y plant cymwys sy'n byw yn yr LSOA hwnnw.
- Cyfrifwyd nifer y plant heb le ar gael iddynt fel nifer y plant cymwys yn yr LSOA hwnnw minws nifer y plant y dyrannwyd lle iddynt gan yr efelychiad.

Cyfrifo nifer y gosodiadau ychwanegol sydd eu hangen

Er mwyn amcangyfrif nifer y canolfannau gofal dydd a gwarchodwyr plant ychwanegol sydd eu hangen i ddiwallu'r galw heb ei ddiwallu ym mhob awdurdod lleol, fe wnaethom gyfrifo cyfartaleddau lleol ar gyfer nifer y plant y mae pob math o ddarparwr fel arfer yn eu gwasanaethu. Cyfrifwyd nifer y darparwyr newydd oedd eu hangen yn gymesur â chymysgedd presennol pob ardal o ganolfannau gofal dydd a gwarchodwyr plant, gan sicrhau y byddai capasiti cyfunol y ddau fath yn diwallu'r diffyg. Cafodd y ffigurau eu talgrynnu drwyddi draw i sicrhau bod y ddarpariaeth bob amser yn bodloni neu'n rhagori ar y bwlch.

B4. Cyfyngiadau a rhagdybiaethau ein dadansoddiadau meintiol

Mae gan y ffynonellau data a'r dulliau hyn a ddefnyddir rai cyfyngiadau cynhenid ac maent yn dibynnu ar nifer o dybiaethau.

Amgylchiadau a dewisiadau unigol

Mae'r efelychiad yn dyrannu plant i leoliadau yn seiliedig ar agosrwydd a'r capasiti sydd ar gael o fewn dalgylch. Nid yw'n ystyried y ffaith y gall siawns wirioneddol plentyn o gymryd lle – neu gael cynnig un – amrywio yn dibynnu ar amgylchiadau a dewisiadau unigol nad yw ein data yn eu casglu. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i: anghenion dysgu ychwanegol, a all olygu bod angen lleoliad ar deulu sydd â darpariaeth neu arbenigedd penodol yn hytrach na dim ond y lle agosaf sydd ar gael; incwm isel, a all effeithio ar allu teulu i dalu'r rhan o oriau, cludiant, neu gostau cysylltiedig eraill nad ydynt yn cael eu hariannu hyd yn oed lle mae, ar bapur, lle wedi'i ariannu ar gael; gallu teulu i lywio prosesau ymgeisio a chofrestru, a all amrywio yn seiliedig ar hyder, amser, mynediad digidol, neu i ba raddau maent yn gyfarwydd â'r system; a gofynion iaith, gan gynnwys argaeledd darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu ddarparwyr sy'n gallu cefnogi teuluoedd nad Saesneg na

Chymraeg yw eu hiaith gyntaf. Gan fod y model yn trin pob plentyn cymwys o fewn dalgylch fel un sydd yr un mor debygol o gael lle, mae'n debygol ei fod yn gorbwysleisio mynediad effeithiol i blant sy'n wynebu un neu fwy o'r rhwystrau ychwanegol hyn, ac yn tanbwysleisio i ba raddau y mae mynediad wedi'i ddosbarthu'n anghyfartal hyd yn oed o fewn ardaloedd sy'n ymddangos yn cael eu gwasanaethu'n dda.

Cyfyngiadau data a lleoliad

Mae dalgylchoedd gwarchodwyr plant yn seiliedig ar yr uned ddaearyddol leiaf sydd ar gael yn hytrach nag union leoliad, a allai oramcangyfrif eu gwir gyraeddadwyedd. Mae dalgylchoedd yn cynnwys ardaloedd y gellir eu cyrraedd o fewn trothwyon amser penodol ond ni allant ystyried ble mae plant yn byw mewn gwirionedd o fewn yr ardaloedd hynny, sy'n golygu y gall dalgylchoedd cyfrifedig ymestyn i ardaloedd lle nad oes unrhyw deuluoedd cymwys yn byw, yn ymarferol.

Mae defnyddio amcangyfrifon lefel MSOA i gynrychioli argaeledd rhieni a gofalwyr sy'n gweithio ar lefel LSOA mewn perygl o guddio amrywiad sylweddol ar lefel LSOA, gan fod MSOA fel arfer yn cynnwys sawl LSOA a all amrywio o ran maint y boblogaeth a mynediad at ddarparwyr. Nid oes data mwy manwl ar lefel LSOA yn bodoli ar gyfer Cymru ar gyfer y grŵp oedran hwn, felly nid oes unrhyw ffordd o fesur i ba raddau y gall amcangyfrifon LSOA unigol wyro oddi wrth y ffigurau sy'n deillio o MSOA. Mae hyn yn golygu bod yr amcangyfrifon o argaeledd cyfredol wedi'u gor-ddweud neu eu tan-ddweud yn sylweddol i'r naill gyfeiriad neu'r llall.

Mae amcangyfrifon poblogaeth hefyd yn seiliedig ar y data ardal fechan diweddaraf sydd ar gael, o ganol 2022, felly mae plant oedd yn yr oedrannau perthnasol ar y pryd a ddefnyddiwyd yn y dadansoddiad hwn wedi tyfu'n rhy hen ers hynny, ac nid oes gennym fynediad at amcangyfrifon poblogaeth mwy diweddar.

Rhagdybiaethau modelu

Mae'r trothwyon amser teithio a ddefnyddir (25 munud ar gludiant cyhoeddus, 15 munud ar droed, 15 munud mewn gyrru) yn dybiaethau sefydlog ynghylch hygyrchedd ac efallai nad ydynt yn adlewyrchu dewisiadau teuluoedd unigol, na'r gwahaniaeth rhwng yr hyn a ystyrir yn hygyrch mewn ardaloedd trefol ac

ardaloedd gwledig - efallai y bydd teuluoedd gwledig sydd â llai o opsiynau lleol, er enghraifft, yn fodlon neu angen teithio ymhellach nag y mae'r trothwyon hyn yn ei dybio. Nid yw'r model chwaith yn ystyried yr oriau neu'r adegau penodol o'r flwyddyn y gallai lle gofal plant fod ar gael, ac mae'n tybio bod unrhyw le yn ddilys i blentyn o unrhyw oedran. Rydym hefyd wedi tybio bod pob lle yn gwasanaethu un plentyn. Mae cyfrifo'r lleoliadau ychwanegol sydd eu hangen yn tybio ymhellach y bydd darparwyr newydd yn gweithredu ar yr un capasiti cyfartalog â lleoliadau presennol, y cynhelir y cymysgedd presennol o fathau o ddarparwyr, y bydd pob lle newydd yn cael ei lenwi, a bod y galw heb ei ddiwallu yn aros yn sefydlog.

Eithriadau i'r cwmpas

Nid yw'r model yn cynnwys gofal plant anffurfiol nad yw wedi'i gofrestru gydag Arolygiaeth Gofal Cymru, fel gofal a ddarperir gan neiniau a theidiau neu aelodau eraill o'r teulu. Mae hefyd yn eithrio lleoliadau a asesir gan Estyn yn hytrach nag Arolygiaeth Gofal Cymru, gan nad yw data Estyn yn nodi'r nifer uchaf o leoedd sydd ar gael i blant y blynyddoedd cynnar yn benodol.

Mae rhagor o fanylion am yr ymagwedd hon, gan gynnwys cyfyngiadau ychwanegol, ar gael ym methodoleg gyhoeddedig Nesta ar gyfer yr ymagwedd hon.

nesta

58 Victoria Embankment
London EC4Y 0DS
+44 (0)20 7438 2500
information@nesta.org.uk
@nesta_uk
@nestauk.bsky.social
nesta.uk
Nesta
nesta_uk
www.nesta.org.uk
ISBN: 978-1-916699-55-7

Mae Nesta yn elusen gofrestredig yng Nghymru a Lloegr gyda rhif cwmni 7706036 a rhif elusen 1144091. Cofrestrwyd fel elusen yn yr Alban rhif SCO42833.
Swyddfa gofrestredig: 58 Victoria Embankment, Llundain EC4Y 0DS.

CC BY NC SA